

VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

Skidskytte och armbrytning i Västerbotten - historia och nutid

Olympiske
mästaren Björn
Ferry hälsar
välkommen vid
infarten till
Storuman.

Foto: Martin
Cederblad

Tage Lundin,
Heidi Andersson
och Björn Ferry
vid caféträffen i
Storuman 21 juni
2011.

Foto Ivar Söderlind

VISUELLT nr 38 *april 2012* 1/2012.

Utgiven av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap. ISSN 1100-2411.

Omslagets första sida: vy över Storuman med Björn Ferry, Heidi Andersson och infälld bild av skidskytten Tage Lundin (Foto: Roland Nilsson). Omslagets andra sida: bild av Björn Ferry vid infarten till Storuman, bild från Idrottscafeträffen i Storuman den 21 juni 2011, omslagets tredje sida: foton från Guldklubbens årsmöte i Umeå den 16 april 2012 och omslagets fjärde sida: Björn Ferry, olympisk mästare i skidskytte.

INNEHÅLL

Sid

Redaktionellt	2
”Skidskytte och armbrytning i Västerbotten – historia och nutid”	4
Idrottscafé i Storuman juni 2011 <i>av Gunnar Eriksson och Ivar Söderlind</i>	
Skidskyttesportens historia i Västerbotten	8
<i>av Björn Ferry och Ivar Söderlind</i>	
Ferry Tales – sagt av Björn Ferry	22
Västerbottens tio bästa friidrottare genom tiderna	24
<i>av Ivar Söderlind</i>	
Längdskidåkning i Skellefteå”	36
Idrottscafé i Skellefteå april 2011 <i>av Gunnar Eriksson</i>	
Skid-SM i Lycksele 1934	38
<i>av Lars Lindgren</i>	
Skidtävlingar i Skellefteå 1894 och 1895	45
<i>av Bruno Lundström</i>	
”Tyngdlyftning i Västerbotten – historia och nutid”	51
Idrottscafé i Umeå september 2011 <i>av Lars Lindgren</i>	
Ett oslagbart svenskt rekord av Lars Sundström, Sandviks IK?	55
<i>av Karl-Gustaf Löfgren</i>	
Aktuella meddelanden	57
In memorium: Bruno Lundström, Skellefteå	61
In memorium: Harald Larsson, Skellefteå	63
Medlemsmatrikel	65

Redaktionellt

I vanlig ordning presenterar vi ett fullmatat nummer av Visuellt, denna gång med fokus på vinteridrotterna skidskytte och längdåkning på skidor. Sedan 2004 trycks vår medlemsskrift på IFK Umeås kansli, som ännu en kort tid kommer att finnas kvar intill Umestan och Vildmannavallen (flyttar efter midsommar till klubblokaler på Hyggesvägen 19). Professionell hjälp med redigering och bildhantering har vi sedan 2002 haft av ”dataproffset” Anders Rönnlund. Även Harry Karlsson, Mats Bäckström och Anton Jonsson på kansliet har varit till stor hjälp med korrekturläsning, häftning, kuvertering, tryckning osv. Alla skall ha ett stort tack!

Inledningsvis rapporterar Gunnar Eriksson och Ivar Söderlid från den lyckade idrottscafeträffen i Storuman den 21 juni 2011 med skidskyttarna Björn Ferry och Tage Lundin tillsammans med armbryterskan Heidi Andersson. Sedan följer ett längre avsnitt om Skidskyttets historia i Västerbotten fram till idag av Björn Ferry och Ivar Söderlid. Det är en uppdaterad version av den historik som fanns i Västerbottens Idrottsförbunds hundraårsbok 2008.

I sin artikel om länets bästa friidrottare genom tiderna har redaktören Ivar Söderlid gjort ett försök att ranka och även redovisa fakta om de som finns på hans tiobäсталista. Sedan följer Gunnar Erikssons summering av caféträffen i april 2011 om längdskidåkning i Skellefteå.

Bruno Lundström, Skellefteå - vår ständige medarbetare i Visuellt - avled den 12 april. Se minnesord om honom i slutet av skriften och även minnesord om Harald Larsson, Skellefteå, styrelseledamot i Sällskapet 1999-2003, som avled den 13 april. I detta nummer berättar Bruno lika sakkunnigt som alltid om sin kära skidsport. Här handlar det om de första dokumenterade skidtävlingarna i Skellefteå 1894 och 1895. Lagg märke till de stora penningpriserna som delades ut!!

I artikeln ”Skid-SM i Lycksele 1934” berättar redaktören Lars Lindgren om de välarrangerade tävlingarna och vad som hände i den lilla köpingen under en intensiv SM-vecka i mars månad för 78 år sedan. Lars rapporterar även från idrottscafeträffen i Umeå under hösten 2011 om tyngdlyftning.

Vår ambition är att nästa nummer av Visuellt skall komma ut i oktober-november 2012. Vi planerar då att redovisa inslag ur de intervjuer som Eskil Tåg, Staffan Brännström och ”Bibo” Boström gjort med äldre idrottsledare och rapportera från ytterligare ett antal genomförda idrottscaféträffar (badminton, Sunnanås SK, boxning, Tegsnässkidan och Olympiska Spel). Då kommer även en artikel om skidåkaren Axel Wikström, Skellefteå – dubbel olympisk silvermedaljör under 1930-talet liksom Bruno Lundströms berättelse om när världsrekordhållaren Gunder Hägg mitt under

brinnande världskrig lockade storpublik till Norrvalla i Skellefteå. Vi ser fram emot att fler idrottshistoriskt intresserade personer bidrar med artiklar, notiser ur tidningar, fotografier och tips på intressant idrottshistoriskt material.

Umeå i april 2012

Ivar Söderlind
Gökropsvägen 5 B
906 51 UMEÅ
Tel 090/77 51 68
ivar@ortrask.se

Lars Lindgren
Brånvägen 26
903 46 UMEÅ
Tel 090/12 80 25
larsli@telia.com

Hans-Olof Lundqvist
Skogsbrynet 4
903 43 UMEÅ
090/13 28 70, 070/378 80 79

Denna annons om dans på "klassiska" nöjesparken Erikslund, som var belägen på Haga i Umeå, är hämtad från Västerbottens-Kuriren den 25 maj 1935.

Erikslund

Dans

lördag 8—1. Söndag 8—12.

GÖSTA JONSSONS ORKESTER spelar I C K E i helgen
men

KASPER HJUKSTRÖM

kommer att visa, att Erikslund har en orkester, som inte ligger långt efter.

SERVERING, KORV. och GLASSTÄND.

*** * ***

I händelse av regn i Folkets hus.

Skidskytte och armbrytning i Västerbotten – historia och nutid, Idrottscafé i Storuman juni 2011

av Gunnar Eriksson och Ivar Söderlind

I regi av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap (VIS) arrangerades den 21 juni 2011 en idrottscaféträffa i Storuman med prominenta gäster som Björn Ferry, Heidi Andersson och Tage Lundin på podiet i Café Akkan, Skolgatan 23.

Turen kommen till Storuman

VIS arrangerar som bekant regelbundet Idrottscaféträffar med olika teman på olika orter runt om i Västerbotten. Denna gång var för första gången turen kommen till Storuman där, logiskt, skidskytte och armbrytning var kvällens teman med VIS:s ordförande Ivar Söderlind som moderator.

Tage Lundin länstväa genom tiderna

Tage Lundin, som är bosatt i Storuman, var en stor skidskytt för 50-talet år sedan.

– Att få åka till USA och tävla vid OS i Squaw Valley 1960 var som att åka till månen, minns Tage om strapatsen.

– Jag låg sjuk en vecka där borta före tävlandet, vi tävlade dessutom på över 2 000 meters höjd vilket för övrigt är förbjudet i dag, sa Tage som blev tolvte och näst bäste svensk i det OS som Klas Lestander från Arjeplog vann efter att ha skjutit fullt på de fyra skjutstationerna

Vid caféträffen framkom att Tage meritmässigt är Västerbottens näst bäste skidskytt genom tiderna efter Björn Ferry. Tre gånger blev han svensk mästare i skidskytte (1959, 1965 och 1966), tog ett SM-silver 1964 och SM-brons 1961. Tre gånger under 1960-talet deltog han i VM. Vid VM i Umeå 1961 blev han åtta individuellt (bäste svensk), och ingick i det lag som kom trea i stafett 3 x 7,5 km. Vid VM i Elverum, Norge 1965 blev det svenska laget tvåa i stafetten där Tage hade bästa tiden av alla på startsträckan.

Tage Lundin från Storuman framgångsrik skidskytt under 1950- och 1960-talet. Foto: gäret: Tage Lundin

Björn Ferry berättade om sitt OS-guld

Björn Ferry är numera en välkänd och populär skidskytt med OS-guldet 2010 i jaktstarten som ruset i sin meritkaka – hittills. Dessutom har han bl a sju världscupsegrar (två i mixstafett), sex andraplatser och totalt 60 topptopplaceringar i världscupen. Vid Idrottsgalan 2011 vann han priset för 2010 års svenska idrottsprestation.

Vid träffen visade Björn upp OS-medaljen och fick självklart berätta om OS-tävlingarna:

– Inför jaktstarten den 16 februari låg jag 1.12 efter täten efter att ha blivit åtta i den inledande sprinten. Skidorna gick fint och åkstyrkan var på topp. Genom snabbt och säkert skytte, endast en bom i andra stående, tog jag mig upp i fältet. När jag åkte ut på slutvarvet efter sista skjutningen med fransmannen Jay i ryggen var det full fart, fokus, koncentration, framåt, framåt! Först på upploppet vågade jag snegla bakåt och förstod att segern var min. OS-guld, jag vet inte om jag har fattat det fullt ut än.

Bra skytt i lumpen

Men Björns skidskyttekarriär började långt tidigare.

– Egentligen blev jag nyfiken redan i lumpen då det visade sig att jag var en rätt bra skytt, när sedan Skidskytteförbundet 2001 aviserade en satsning hakade jag på även om det inte var helt givet. Jag hade ju som längdåkare för IFK Umeå varit tia på Vasaloppet vintern innan och också åkt världscup och tagit SM-medalj i stafett, berättade Storumansonen.

Tage Lundin, Heidi Andersson och Björn Ferry var gäster under Idrottscaféträffen i Storuman där trion delgav åhörarna många minnen och episoder från sina framgångsrika karriärer. Foto: Ivar Söderlind

Ferry Food och skogsröjning

Björn berättade även om hur han lade om sin kost helt och hållet bara sju månader före OS, från en traditionell kolhydratrik kost till det som kallas jägarkost eller LCHF (Low Carb, High Fat), alltså en kost rik på fett och snål på kolhydrater. Björn har även gett ut en kokbok ”Ferry Food”, som handlar om hans träning och kostomläggning och med recept som bygger på hans nya matvanor. Det framgick också att vid sidan av idrotten finns inget han tycker ger bättre avkoppling än att få arbeta med röjsågen i sin och Heidis egen skog nära Heidis hemby Ensamheten.

De tävlingar som Björn närmast ”siktade på” vid caféträffen i Storuman var världscupen med början i november 2011 och VM i Ruhpolding, Tyskland i början av mars 2012. Långsiktigt är det OS i Ryssland 2014 som gäller.

Armbrytare i världstopp och armbrytarkonsult

Meritmässigt ligger Björn i lä för armbrytande hustrun Heidi med sina åtta VM-guld och fem VM-silver (hittills i juni 2011). Paret hade vid caféträffen även fokus på annat än idrott då familjen skulle utökas en bit in i juli månad.

Heidi berättade att hon började med armbrytning hemma i ladugården i Ensamheten 11 år gammal. Som 18-åring 1999 debuterade hon vid VM i Tokyo och överraskade både sig själv, sin far Kent i publiken och konkurrenterna med att bli världsmästare i 60 kg höger arm. Denna händelse förändrade hennes liv och som 19-åring blev hon Sveriges första armbrytarkonsult. Hon arbetar med olika projekt, håller presentationer, instruktioner och arrangerar tävlingar med världen som arbetsfält parallellt med tränandet. Dessutom är hon programledare för SVT:s barnprogram Miljöhjältarna. Tillsammans med Björn har hon tagit fram ”världsmästarbordet” (avsett för armbrytning) som numera finns i åtskilliga fritidsgårdar och skolor.

– Det har med vissa modifikationer och god vilja hittills gått bra att träna under graviditeten och jag har siktet inställt på vinterns VM, sa Heidi under den intressanta kvällen som gav såväl skratt som nya lärdomar för de närvarande.

– Det här var verkligen en trevlig, intressant och lärorik afton, summerade VIS ordförande Ivar Söderlind, även belåten med att caféträffen lockat drygt 30 åhörare.

Fotnot:

Heidis och Björns son Dante föddes den 19 juli 2011 och Heidis nionde VM-guld kom vid VM i Kazakstan i december 2011. Hon besegrade då ”oövervinnliga” ryska favoriten Irina Mazeeva med höger hand. Dessutom blev det silver med vänster hand. Björn vann silver i herrarnas avslutande masstart vid VM i Ruhpolding den 11 mars 2012 sedan han varit i ledningen ut från sista skyttet efter att ha skjutit fyra nollor. Det blev en oerhörd kamp på upploppet med franske världsettan Martin Fourcade som

vinnare, 3.0 sekunder före Björn och 3,4 sekunder före trean Fredrik Lindström. Se mer fakta om Björns skidskyttesäsong 2011-2012 i slutet av artikeln om skidskyttesportens historia i Västerbotten.

Heidi Andersson, Björn Ferry och Börje Sandgren, ordförande i Västerbottens Idrottsförbund, vid Idrottscaféträffen i Storuman. Foto: Ivar Söderlind

Fråncaféträffen i Storuman. På första parkett fr. h. "Bibo" Bosström och Eskil Tåg, båda styrelseledamöter i VIS. Foto: Ivar Söderlind

Skidskyttesportens historia i Västerbotten

av Björn Ferry och Ivar Söderlind

Detta är en uppdaterad artikel som först publicerades i minnesboken "Västerbottens Idrottsförbund 100 år 1908-2008". Vi har framför allt kompletterad med Björn Ferrys skidskytteinsatser sedan 2008. Ur hans bok "Ferry Food" har vi hämtat Björns egna ord om OS-guldet 2010 liksom hur och varför han sju månader före OS gick över till jägarkost eller LCHF (Low Carb, High Fat) en kost rik på fett och snål på kolhydrater.

Skidskytte har ett gammalt förflutet

Skidskytte har egentligen ett mycket gammalt förflutet. Redan för flera hundra år sedan jagade man i snö med snöskor och skidor. De första tävlingarna var militära övningar där svenska soldater tränades i konsten att ta sig fram på snö och samtidigt skjuta prick. Den första dokumenterade tävlingen i skidskytte hölls 1767, vid gränsen mellan Norge och Sverige, där gränssoldater tävlade mot varandra. Vid första Vinter-OS i Chamonix 1924 liksom vid Vinter-OS 1928, 1936 och 1948 var "militär patrull" en uppvisningsgren. Den omfattade längdlopp i spår med packning och gevär samt skjutning, i regel mot ballongmål. Patrulltävlingens militära prägel, där varje lag bestod av en officer, en underofficer och två soldater hade många motståndare och sporten försvann från det olympiska programmet. I Sverige hade skidskytte (kombinationen skytte och skidåkning) sedan länge även bedrivits i den frivilliga skytterörelsen. Utformningen har dock varierat en hel del. I den frivilliga skytterörelsens tävlingar hade man t ex alltid skjutit mot mål på okända avstånd medan man i militära mästerskap liksom vid patrulltävlingarna skjutit på kända avstånd.

På 1950-talet tog dagens skidskytte form och sporten hade premiär som VM-gren 1958 och i OS-sammanhang 1960, nu som officiell gren. Att skidskytte blev en tävlingssport på internationell nivå var mycket den fd svenske moderne femkamparen Gustaf Dyrsséns förtjänst (olympisk mästare i Antwerpen 1920). Han var 1949–1960 ordförande i den internationella skidskytteunionen och arbetade hårt för att skidskytte skulle få olympisk status i amerikanska Squaw Valley 1960.

Skjutavstånd på 100–250 meter

På den här tiden tävlade man endast över 20 km med 4 skjutstationer och skjutavstånd på 100–250 meter. Med musergevär som bars på ryggen avlossades fem skott på varje skjutstation. Vid de tre första skjutställena fick den tävlande välja skjutställning: liggande, knästående eller stående. Den fjärde skjutningen gjordes alltid i stående. För varje bom fick åkaren ett tillägg på en minut om han träffade ytterringen och två minuter vid totalbom.

Premiär för VM i skidskytte 1958

Första VM i skidskytte genomfördes i Saalfelden, Österrike 1958 och blev alltså ordinarie olympisk sport vid Olympiska Spelen från och med Squaw Valley (Indiankvinnans Dal) 1960. Båda gångerna stod en svensk högst upp på prispallen. 1958 var det Rossönfödde Adolf Wiklund tävlande för F4 IF på Frösön i Östersund och 1960 segrade sensationellt Klas Lestander från Arjeplog. Vid VM 1958 vann Sverige även den inofficiella stafetten med Adolf Wiklund, Olle Gunneriusson, Sture Ohlin och Sven Nilsson i laget.

Klas Lestander sköt fullt och vann OS-guld

På skjutvallen vid OS-tävlingarna den 21 februari 1960 imponerade 28-åriga byggnadssnickaren och passionerade jägaren Klas Lestander stort och var den ende i startfältet som sköt fullt på de fyra skjutstationerna. Han åkte långsammare än de flesta av sina konkurrenter men då en bom betydde två minuters straff fick det stora konsekvenser för dem som darrade en aning vid skyttestationerna. Den store favoriten Alexander Privalov, Sovjet (ypperlig skytt och skidåkare), som startade efter svensken, sköt fullt på de tre första stationerna och ledde med 2.34 före Lestander när han kom in på den fjärde stående skjutningen. Då svek nerverna och Privalov missade tre av sina fem skott, förmodligen för att han kände till Lestanders 20 träff. Det betydde sex minuters strafftillägg och då hjälpte det inte att ryssen åkte den sista halvmilen betydligt snabbare än svensken. Guld till Sverige, silver till Finland genom Antti Tyrväinen, 36 sekunder (två bommar) efter Lestander och brons till Privalov, Sovjet 1.33 efter.

Tage Lundin från Stensele trefaldig svensk mästare

Vid OS 1960 deltog Tage Lundin, 27-årig skogsarbetare från Stensele. Han slutade på 12:e plats (6 bommar) och blev näst bäste svensk. Tage är meritmässigt Västerbottens näst bäste skidskytt genom tiderna (endast Björn Ferry har haft större framgångar). Han tillhörde svenska eliten i slutet av 1950-talet och större delen av 1960-talet och hade även framskjutna placeringar internationellt. Han debuterade vid SM i Umeå 1959 med att bli svensk mästare. Totalt blev det tre individuella SM-guld (1959, 1965 och 1966), ett SM-silver (1964) och ett SM-brons (1961). Han vann även ett svenskt mästerskap i lag för Stensele Skytteförening 1959 och sedan ytterligare tre lagmästerskap för IF Berguven, Pauträsk. Tre gånger under 1960-talet deltog Tage i VM, första gången i Umeå 1961.

Tage Lundin framgångsrik skidskytt under 1950- och 1960-talet. Foto: Ulf Hågglund

VM i skidskytte i Umeå 1961

Att VM i skidskytte avgjorts i Umeå är säkert okänt för många. Det tredje världsmästerskapet i olympiskt skidskytte med 120 IF som arrangör ägde nämligen rum i Klabböleterrängen lördagen den 25 februari 1961. Totalt startade 46 skidskyttar från ett tiotal länder på de 20 kilometrarna med fyra skjutstationer och fem skott på varje station. Start och mål var på Umåkers Skidstadion där IFK Umeå arrangerade SM på skidor samma vecka. Femmilens avslutade SM-veckan dagen efter skidskyttet. Vädret som gynnat SM-arrangörerna hade försvunnit som ett trollslag och solen hade ersatts av ett lågt molntäcke, snöglapp och nyckfulla kastvindar vilket gjorde tävlingen något chansartad. Första skjutstationen var belägen i närheten av Skravelsjö med liggande skjutning på 250 m avstånd (cirkelmål med 30 cm diameter). Här överraskades de senare startande av ett snöoväder. Andra skjutstationen var liggande skjutning på 200 m (cirkelmål med 25 cm diameter), tredje stationen liggande skjutning på 150 m (cirkelmål med 20 cm diameter) och fjärde stationen stående skjutning på 100 m (cirkelmål med 30 cm diameter). För bom fick man två minuters tillägg på åktiden.

Överraskande segrare i Umeå

Överraskande segrare blev den finske reserven Kalevi Huskonen med 19 träff av 20 möjliga (åktid 1.30.11) före ryssen Privalov, OS-trean i Squaw Valley året innan, som hade en minuts bättre åktid än segraren men ”endast” 17 träff. Tage Lundin blev åtta och bäste svensk, en placering före Klas Lestander. Tage hade 17 träff och en åktid som var 3,5 minuter sämre än segrarens och Klas 18 träff drygt 6 minuter efter segrarens åktid. Båda svenskarna var nöjda med sina placeringar i denna mycket krävande tävling men tyckte att vallningen inte varit den allra bästa. Tage kände direkt att han hade en bom på första målet men var överraskad över att han hade två bommar på andra målet då han tyckt att skjutningen kändes perfekt. Han berättade för Västerbottens Folkblads reporter att skjutträningen inte varit den bästa då han arbetar i skogen och därför hade dåligt med tid för träning då han kom hem sent från arbetet. Dessutom tyckte han att skidskytte var en alltför kostsam sport.

Tage Lundin, IF Berguven, tävlade även med framgång i längdåkning på skidor. Foto: Ulf Hågglund

I stafett 3 x 7,5 kom det svenska laget med Tage Lundin, Klas Lestander och Stig Andersson trea. Vi konstaterar också att skidskytte vid denna tid minst av allt var någon publiksport. Enligt Västerbottens Folkblad var det totalt endast 124 betalande åskådare på tävlingarna som var och en betalade 3 kr i inträde. ”Militären och pressmän på tjänstens vägnar övervägde”. SM-stafetten på skidor några dagar tidigare hade samlat 14 000 åskådare.

VM–tvåa i stafett

Tage Lundin var med i ytterligare två VM nämligen i Seefeld, Österrike 1963 och i Elverum, Norge 1965. Han kom på 21:a plats 1963 och blev 20:e man 1965. Det senare året blev det svenska laget tvåa i stafetten där Tage hade bästa tiden på startsträckan. I det svenska laget ingick förutom Tage, Gunnar Samuelsson, S O Axelsson och Holmfrid Olsson. Till Tages meritlista skall läggas 10 landskamper med flera framskjutna placeringar, bl a en individuell andraplats mot Norge 1966 och stafettseger mot Öst-tyskland 1965. Tage tävlade även i längdåkning på skidor där hans främsta meriter är tre segrar i Vargrännarloppet och 15:e plats på 50 km vid SM 1963.

Umeå Skytteförening svenska mästare i lag

År 1964 blev Umeå Skytteförening (USKF) överraskande svenska mästare i lag vid Skidskytte–SM. Det är föreningen största triumf sedan bildandet 1861 (föreningen hette i början Umeå Skarpskytteförening och är Norrlands äldsta idrottssammanslutning). I laget ingick Ragnar Burman (SM–segrare individuellt 1961 då han tävlade för Arvidsjaur), Sten Ågren (SM–tvåa 1958) och förre storrännaren på skidor för IFK Umeå, Gunnar Karlsson (två gånger svensk mästare på skidor 50 km). Att den framskjutna placeringen inte var någon tillfällighet visade samma lag året därpå då det blev en tredjeplats vid SM.

Regelverket har ändrats

År 1966 ändrades regelverket för skidskytte genom att tävlande skulle åka fem varv och skjuta fyra gånger vid en och samma skjutplats med självmarkerande mål. Detta innebar att publiken fick lättare att följa med i tävlingen. Sedan dess har reglerna modifierats ytterligare och sporten utvecklats med nya distanser. I slutet av 1970-talet provades korthållsskytte (50 m) med 22–long vapen som blev infört vid OS i Lake Placid 1980 och då kom också 10 km sprint in i programmet. Nu fick publiken ännu lättare att följa med i tävlingen genom att tävlande i stället för tidstillägg fick åka straffrundor. Samtidigt ändrades tillägget på 20 km distans från två minuter till en minut. Idag tävlar skidskyttarna på distans, sprint, jaktstart, masstart, stafett och internationellt även i lagtävling. Det var först i slutet av 1980-talet som klassisk skidåkning ersattes av skate då de nordiska länderna vid ett IBU-möte blev nedröstade av ett enigt Mellaneuropa. Det var vidare först vid VM 1984 som kvinnor fick vara med och tävla i skidskytte i stora sammanhang.

År 1988 bildade skidskyttarna eget förbund, Svenska Skidskytteförbundet och blev medlem i Riksidrottsförbundet (RF). Efter årtal av diskussioner togs beslutet i fullt samförstånd med Sveriges Militära Idrottsförbund, där skidskyttet dittills varit organiserat. Samtidigt bildades Västerbottens Skidskytteförbund som numera endast har två anslutna föreningar, Storumans IK och Vilhelmina Skidskytteklubb.

Skidskytte har blivit en publik- och TV-sport

Skidskytte har blivit en mycket publikvänlig och populär sport. En anledning är att den kan följas på en och samma plats, ett skidskyttestadion, där start, skjutning, straffrundor, stafettväxlingar och målgång äger rum. En annan anledning är att Världscupen i skidskytte började arrangeras med deltävlingar på olika orter runtom i världen och där poängen från de olika tävlingarna räknas samman. Herrtävlingen hade premiär säsongen 1977/1978, damtävlingen 1982/1983.

Att skidskytte även i Sverige har blivit en av de populäraste idrotterna i TV och övrig massmedia hänger även ihop med att Sverige haft duktiga skidskyttar. Det första affischnamnet (frånsett Klas Lestander) var Eva Korpela som hade en mycket framgångsrik karriär under 1980-talet med sju VM-medaljer varav ett VM-guld 1986. I OS i Albertville 1992 var det värmlänningen Mikael Löfgren som såg till att Sverige tog sig tillbaka till världstoppen på herrsidan genom sitt individuella OS-brons och som nyckelman i det svenska bronslaget i skidskyttestafetten. Men allra mest har Magdalena Forsberg, tillsammans med sin karismatiske tränare Wolfgang Pichler, bidragit till skidskyttets popularitet. Sex år i rad (1997–2002) vann hon den totala världscupen och tog hem 12 medaljer (6 guld) vid VM och OS. Hon är den svenska idrottsutövare som flest gånger – fyra – tilldelats Jerringpriset, den enda idrottsutmärkelsen i Sverige som röstas fram av det svenska folket.

På 1980-talet började det hända saker

Efter denna utvikning tillbaka till de västerbottniska skidskyttarna som under 1970-talet inte hade några större framgångar nationellt eller internationellt. Vi noterar dock att K4 IF från Umeå kom på tredje plats i lagtävlingen vid JSM 1973 och tvåa i lagtävlingen 1976 (hette vid det senare tillfället IF Norrlands Dragoner). Men på 1980-talet började det hända saker även på

Anders Mannelqvist, Vildmännens IF, skrällvann en delseger i världscupen 1990. Foto: Per A Adsten.

seniorsidan. Vid SM i Sollefteå 1983 överraskade M Bäckström, Vildmännens IF Umeå, med att bli silvermedaljör på 10 km efter mångfaldige svenske mästaren Ronnie Adolfsson, SK Bore, Torsby. Vildmännens lag kom på sjätte plats. Året därpå blev Umeålaget SM–fyra både på 10 och 20 km (ingen individuell placering bland de sex bästa). År 1985 dök Anders Mannelqvist, Vildmännens IF Umeå, upp på arenan genom att bli SM–tvåa på 10 km halvminuten efter Ronnie Adolfsson och fyra på 20 km. I lagtävlingen slutade Vildmännens IF återigen fyra på både 10 och 20 km. Vid SM 1986 upprepade Anders andraplatsen på 10 km, endast två sekunder efter segraren Leif Andersson, SK Bore och på en fin fjärdeplats slutade Lars Wiklund, Malå IF. På 20 km åkte Anders in på femteplats. I lagtävlingen blev Vildmännens IF trea på 10 km och fyra på 20 km.

Efter ett par ”magra” år var det dags för västerbottniskt SM–guld i Hedenäset 1989. Det var Lars Wiklund som slog till. Efter ett par framgångsrika tävlingssäsonger i K4 IF, Arvidsjaur hade han nu återvänt till Malå IF. På den inledande SM–distansen 20 km blev Lars åtta och sedan svensk mästare på sprinteravdelningens 10 km. Blåsten var svår under tävlingen och ingen av de 53 deltagarna sköt fullt, allra minst Lars som hade fyra bommar mot tvåan Peter Sjädes två. Stark åkning gav första SM–guldet! På 20 km blev Anders Mannelqvist sexa och ingick i Vildmännens lag som kom trea i stafetten 3 x 7,5 km. Föreningen med Anders i laget tog även lagbrons på 10 km och blev lagfyra på 20 km. Både Lars och Anders representerade under året Sverige i världscupen där de slutade på 31:a respektive 55:e plats.

Första västerbottniska världscupssegern 1990

Anders Mannelqvist gav Sverige och Västerbotten dess första delseger någonsin när han i säsongens första världscup 1990 skrällvann 20 km i Anterselva, Italien. Varken Anders eller de övriga svenskarna (ingen fler västerbottning) kunde på grund Skidskytteförbundets dåliga ekonomi delta i fler än tre av de sex världscuptävlingarna, vilket bidrog till att Anders som bäste svensk slutade på en blygsam 29:e plats. Vid SM övertygade än en gång Lars Wiklund, Malå IF och knep andraplatsen på 10 km medan Pär Wikström, Vildmännens IF, kom femma på 20 km. Vildmännens IF med Pär Wikström, Anders Mannelqvist och Fredrik Thiger i laget blev trea i stafetten 3 x 7,5 km. 1991 fortsatte Lars Wiklund att övertyga vid SM medan insatserna internationellt var blygsamma. På 10 km blev han SM–tvåa efter Mikael Löfgren, SK Bore, Torsby och på 20 km kom han fyra. Vid VM i Lahti slutade han 43:a på 20 km.

Under de kommande åren var skidskyttet i Västerbotten av ytterst blygsam omfattning och inga framskjutna placeringar nationellt eller internationellt kan noteras. Anders Mannelqvist lämnade länet till förmån för Sundsvall Biathlon 1991 där han blev uttagen till OS i Albertville 1992 (inga framskjutna placeringar) och blev flera gånger SM–medaljör med SM–guldet på 10 km 1995 som topp.

Springsskytteframgångar

I slutet av 1980-talet blev det populärt med springsskytte (sommarbiathlon), en sommarvariant av skidskytte som då fick VM- och SM-status. Springsskytte går till på nästan samma sätt som skidskytte men den tävlande springer i stället för att åka skidor och vapnen lämnas kvar i speciella ställ på skjutvallen. Redan 1988 kan vi notera västerbottniska framgångar då Lars Wiklund, Malå IF, blev svensk mästare på sprint 6 km med Anders Mannelqvist, Vildmännens IF på fjärde plats. På distans 10 km blev Anders trea, Per Wikström, Vildmännens IF, fyra och Lars Wiklund sexa. Även året därpå återfanns samma trio i resultatlistans toppskikt. Anders Mannelqvist (som då tävlade för Sundsvall Biathlon) blev tvåa på distansskyttet, Pär Wikström trea och Lars Wiklund femma. På sprint var Anders trea, Lars fyra och Pär femma.

Den verkliga springsskyttespecialisten från länet, Matti Kerro från Barsele SK, dök upp på SM 1991 då han kom sexa på sprint och femma på distans. Vid VM 1997 representerade han Sverige där han dock fick en blygsam placering (66:a). Åren 1999–2001 tog han totalt hem fem SM-medaljer i springsskytte (tre guld, ett silver och ett brons). År 1999 blev han svensk mästare både på distans 10 km och sprint 6 km. På den senare distansen var Carl-Johan Bergman, Ekshärad tvåa distanserad med 9 sekunder. År 2000 fortsatte Matti att häva in SM-medaljer i denna disciplin genom att ta guld på sprint och silver på distans. Han avslutade sin fina SM-svit 2001 genom att vinna brons på sprint.

År 2005 var det dags igen för SM-medalj för Västerbotten i springsskytte då Tomas Mikaelsson, Vilhelmina Skidskytteklubb, blev SM-tvåa. Året därpå blev han svensk mästare genom seger både på sprint och på distans.

Björn Ferry, Storumans IK, i världseliten

Från och med 2006 har Björn Ferry från Storuman (född 1978), gift med armbryterskan Heidi Andersson, tillhört den yppersta världseliten i skidskytte. Hans största framgång (hittills) är OS-guldet i jaktstart vid OS i Vancouver 2010, Sveriges första OS-guld i herrarnas skidskytte sedan 1960. Björn kom till OS som 23:a i totala världscupen, efter en säsong som närapå spoliats av skada och sjukdom. Det började på hösten med att han bröt nyckelbenet. Sedan, lagom till jul, fick han svininfluensa, trots att han var vaccinerad. För sitt OS-guld tilldelades han Idrottsgalans pris för 2010 års bästa idrottsprestation i Sverige (se Björns egen berättelse om guldloppet längre fram). En prestation på samma nivå som OS-guldet är VM-silvret i masstart i Ruhpolding i mars 2012. Trött, sliten och i dålig åkform lyckades Björn genom felfri skjutning och en enorm kämpainsats bli tvåa, tre sekunder efter franske världsettan Martin Fourcade som vann med 3 sekunder. I världscupen har Storumansonen genom åren fem individuella delsegrar, sju andraplatser och tre tredjeplatser. I den totala världscupen har han åren 2007-2012 placeringarna 7-6-9-16-7-15. Bland Björns alla övriga meriter bör hans två VM-medaljer i mixstafett framhållas med guld i Antholz 2007 och brons i Chanty-Mansijsk 2010, båda gångerna tillsammans med Helena Jonsson-Ekholm,

Ted Armgren, skidskytten från Vilhelmina

Vilhelminagrabben Ted Armgren (född 1988), är Västerbottens senaste landslagsman i skidskytte. Numera är han bosatt i Östersund men tävlar för Vilhelmina Skidskytteklubb. Han debuterade i världscupen den 5 januari 2010 i stafetten i Oberhof där Sverige kom tia. Ett par dagar senare gjorde han sin individuella debut i sprintloppet där han kom på 26:e plats, hans bästa placering i världscupen hittills. Teds bästa meriter i övrigt är fjärdeplatsen i sprint vid Eropamästerskapen i skidskytte 2010 i Otepää, Estland, där han även kom sexa i jaktstarten. I VM för juniorer i Canmore Kanada 2009 blev han åtta. Som en av svensk skidskyttesports hetaste framtidsnamn tilldelades han Riksidrottsförbundets och Svenska Spels elididrottsstipendium 2010-2011.

Vi låter Björn Ferry avsluta den här artikeln och berätta utdrag ur sitt skidskytteliv från de trevade försöken 2000 fram till VM-silvret 2012.

Provade skidskytte första gången våren 2000

Det var nog mest en slump att det blev skidskytte för min del. Jag visste i och för sig att jag hade talang för att skjuta. I lumpen sköt jag väldigt bra med AK5:an. Kapten Anders Andersson sa att jag sköt bättre träffbilder än vad som egentligen var möjligt med det geväret! Han och en del andra, tyckte att jag skulle testa skidskytte. Jag ansåg dock att skidskytte var en B-sport och hade inga planer på att ge upp längdkarriären.

Efter lumpen i Sollefteå hamnade jag i Umeå och satsade vidare. Jag tillhörde IFK Umeås skidstall med Per Elofsson och Jörgen Brink i spetsen. Det gick bättre och bättre. Jag hann bland annat med ett silver i SM-stafetten, en tiondeplats i Vasaloppet och en 40:e plats vid världscupen i Borlänge. OS i Salt Lake City närmade sig och mina chanser att komma med var nog störst i sprint. Någon tanke på att byta sport fanns inte. Men så satt jag och tittade på skidskytte på Eurosport med min polare Vilhelm Hampusson och han tyckte att vi skulle prova. ”Svenskarna är ju helt kassa. Det kan inte vara så svårt det där. Vi kan nog komma med på OS om vi pepprar lite”, sa han

Tolv missar i premiärtävlingen

Vi lånade två gevär och ställde upp i en tävling i Vilhelmina våren 2000. Mina tolv missar stod sig bra mot Vilhelms nitton, men vi hamnade båda långt ner i listan. Året efter så tog vi ”satsningen” ett steg till och anmälde oss till SM. Det gick ganska uselt även där. Jag åkte en straffrunda för lite och tappade dioptern (riktmedlet) på tredje varvet! Jag blev aningen förvånad då förbundskaptenen Staffan Eklund ringde några veckor senare och frågade om jag ville hänga med på ett träningsläger till Ruhpolding och testa lite mer. Det måste ha varit Wolfgang som analyserat resultatlistan och sett min åkkapacitet.

Det gick bra på lägret och skyttet fungerade över förväntan. Hösten 2001, vid 23 års ålder, var jag tvungen att göra ett val – skidskytte eller längdåkning. Sprintläger med Ola Ravalid i Bruksvallarna eller skidskytte med Wolfgang Pichler i Ruhpolding? Det blev skidskytte. Mest för att jag fick ett väldigt starkt förtroende för Wolfgang. Sen lyckades jag kvalificera mig för världscupen vid uttagningsstävlingarna i Kiruna och då var det bara att köra. Vi gjorde några bra stafetter innan jul och plötsligt var jag i OS i Salt Lake 2002 som skidskytt! Där blev jag bäste svensk på alla distanser med en 17:e plats på sprinten som bäst. I världscupen blev toppresultatet en 11:e plats och totalt slutade jag som 36:a. Det var en riktigt bra start för en nybörjare! Vilhelm Hampusson kom med i landslaget två år senare. Utan hans drömmar och visioner så hade jag knappast börjat.

Efter OS följde några år med blandade resultat. Det tog längre tid än väntat att nå eliten och det dröjde till för-OS 2005 innan jag fick ställa mig på pallen för första gången i världscupen. Vid OS i Turin 2006 kom jag på 14:e plats på sprint, 18:e i masstart, 27:e i jaktstarten och 28:e på distans. På stafetten blev vi fyra, slagna med en decimeter av Frankrike efter att Carl Johan Bergman snubblat till precis innan mållinjen.

Världsmästare i mixstafett

Det definitiva genombrottet kom säsongen 2006–2007 med en total 7:e plats i världscupen och andraplats i sprintcupen. I världscupens deltävlingar hade jag två andraplatser, en tredjeplats och totalt 13 placeringar bland de tio bästa. Jag blev VM-fyra i sprint och ingick i det svenska laget som blev världsmästare i mixstafett den 8 februari 2007.

Björn Ferry, Carl-Johan Bergman, Helena Jonsson och Anna-Carin Olofsson världsmästare i mixedstafett 2007. Fotoägare Carl-Johan Bergman.

Att vinna VM-guld är en dröm jag haft sedan jag började med skidskytte. För mig var det hur stort som helst. I stafetten var Helena Jonsson först ut för Sverige. Efter att ha behövt använda två av extraskotten växlade hon in som trea, drygt 17 sekunder bakom Norge. Anna Carin Olofsson visade styrka direkt på sin andrasträcka. Visserligen fick hon ta till extraskott på båda skjutningarna men i spåret var hon överlägsen. Hon var ikapp och förbi ledande Norge och gav oss ett gyllene läge när hon skickade ut mig i ledarposition. Jag bommade några skott men slapp straffrundor och kunde växla över till Carl Johan Bergman i ledning 13 sekunder före Norge och drygt 25 före det franska laget. Trots att även han bommade i både liggande och stående så höll han undan för Frankrike som var 27 sekunder distanserade. Med en svensk flagga i handen åkte Carl-Johan i mål där han togs mycket väl om hand av oss överlyckliga lagkamrater och ledare. Wolfgang grät och det blev sen ett fint firande hela kvällen. För prestationen att vinna VM-guld utsågs vi till "Årets lag" vid den svenska idrottsgalan 2008. Tyvärr kunde vi skidskyttar inte delta där på grund av ett pressat världscupprogram.

Min första världscupseger 2008

Min första världscupseger kom den 19 januari 2008 i jaktstartsloppet i italienska Antholz. En sjätteplats i sprint dagen före var ett bra utgångsläge inför jaktstarten. En tidig bom var oroväckande inför det stående skyttet, men där sköt jag felfritt och kunde åka upp till en andraplats. På sista skjutningen kom vi in fem man i stort sett tillsammans. Det var jag Michael Greis, Nikolaj Kruglov, Ivan Tscheresov och Daniel Mesotitsch. Jag var snabbast till första skottet och lyckades sen lobba in alla skotten, medan de andra drog på sig straffrundor. Det gav mig nästan 20 sekunders ledning. Jag gav järnet på sista varvet och vann till slut med 28 sekunders marginal till tvåan Kruglov.

Att få komma in med storfräsarna på sista skyttet och skjuta om segern, det är både det roligaste och svåraste som finns inom skidskyttet. Att jag lyckades skjuta fullt där var otroligt starkt och det var en viktig erfarenhet för att klara liknande situationer i framtiden. Dagen efter åkte jag in på andra plats i masstartslppet efter

Björn Ferry har siktet inställt.
Foto: Martin Cederblad

Ole Einar Björndalen. Helt grymt! Jag kände mig som ett vilddjur på sista varvet och åkte ifrån Maxim Tschudov och Michael Greis. Jag var överraskad att det gick så bra då jag inte hade sovit en minut natten efter segern. Jag var så uppe i varv! En fantastisk vecka för min del!

Andra världscupsegern 2009

Trots alla sjukdomar med blygsamma placeringar vid VM i Syd-Korea (som bäst en 31:a plats på sprint) tycker jag att säsongen 2008-2009 totalt sett var godkänd. I världscupen var jag tre gånger på pallen individuellt, en gång i stafett, tio gånger topp tio och en slutlig niondeplats i totalcupen. Skyttet fungerade också bra. Min skidskytttekarriärs andra världscupseger vann jag i jaktstart i Anterselva den 24 januari 2009. På 1640 meters höjd i de italienska alpbergen kom jag dagen innan tvåa på sprint, tre sekunder efter norrmannen Emil Hegle Svendsen. Jag kände att formen var på topp. Det avgörande momentet i jaktstartsloppet kom när jag var på skjutvallen för fjärde och sista gången efter att dittills ha skjutit fullt. Jag kom dit i ledning tillsammans med Svendsen. Medan norrmannen missade ett skott sköt jag åter fullt och segern var i princip klar. In mot mål utökade jag avståndet till de andra och var 17 sekunder före tvåan Simon Eder, Österrike och 24 sekunder före trean Svendsen. Segern var för övrigt min fjärde pallplacering i den italienska orten där jag trivs på den höga höjden.

OS i Vancouver 2010 – sprintävlingen

Sprintävlingen vid OS Vancouver gick av stapeln den 14 februari, två dagar innan jaktstarten, Väderprognoserna varnade för snöfall. Jag och vallateamet valde av den anledningen första startgrupp och lotten gav mig nummer 26. Det visade sig efteråt vara ett alltför högt nummer. Ute på mitt andravarv började snön vräka ned vräka ned. Jag sköt fullt båda gångerna på skjutvallen och gick ut på slutvarvet endast 10 sekunder från bronset, men i stället för att kunna utmana om pallplatserna tappade jag nästan 1 minut på täten. Snön la sig i spåret och förändrade förutsättningarna totalt. Samtliga före mig i resultatlistan hann i mål innan snön började lägga sig. Jag blev åtta. Det är en bra placering på ett OS. Jag var nöjd med min prestation. Det var ett av de bästa loppen i min karriär, men ett plötsligt snöfall gjorde att resultatet såg medelmåttigt ut.

Guldloppet vid OS

I stället för att vara 25 sekunder från ledningen inför jaktstarten blev jag nu hela 1 minut och 12 sekunder efter. Det var en dags vila mellan loppen. Jag kände att återhämtningen funkade så bra som den brukar göra när man är i form. När starten gick tisdagen den 16 februari kände jag genast att skidorna gick fint och att åkstyrkan var på topp. Jag hamnade med österrikarna Simon Eder och Christoph Suman, och tillsammans tog vi oss genom snabbt och säkert skytte, upp i fältet. Efter andra skyttet låg jag 45 sekunder från ledningen, på en sjundeplats. Norrmannen Ole Einar Björndalen

skuggade ytterligare 10 sekunder efter. På det tredje varvet av fem åkte vår grupp riktigt fort. Ole Einar tappade 5 sekunder och vi tog in 20 sekunder på fransmannen Vincent Jay, som ledde, och 10 sekunder på Ole Einars landsman Emil Hegle Svendsen, som låg tvåa. När vi ställde oss på mattan för första stående skyttet skilde det endast 25 sekunder mellan de sju första åkarna. Då var det många som kände av pressen. Jay och Suman missade ett skott. Svendsen, Eder och slovenen Klemen Bauer missade två, och ukrainaren Andriy Deryzemlya hela tre. Det var bara jag och Ole Einar Björndalen som lyckades skjuta fullt, så när jag drog iväg på det näst sista varvet skidade Jay 5 sekunder före mig i spåret och Björndalen 14 sekundetr efter.

Suman var distanserad med 21 sekunder när han passerade ut ur straffrundan. Jag kom fort upp i rygg på fransmannen och gick om direkt. Han såg sliten ut, men lyckades ändå hänga med mig. Jag tänkte: ”Det går bra det här. Med lite flyt kan jag vinna.” Jag kände mig fortsatt stark och hade föreställt mig den här situationen hundratals gånger tidigare. På träningsrundorna hemma i Storuman hade jag ofta rent mentalt varit i ledningen på OS. Bara tanken på att skjuta tre nollor i rad och ligga i ledning i ett OS-lopp inför sista stående skyttet skulle göra de flesta illamående av nervositet. Så hade det varit för mig också, men jag hade målmedvetet tränat mig till att se fram emot den situationen. Nu när jag gled in på vallen, hörde jag publikens jubel och ställde mig på bana ett för att skjuta om guld. Lyckades jag le mitt inre leende och tänka: ”Det här är kul, nu ska det bli spännande att se hur jag klarar det!” De tre första skotten rasslade på automatiskt. På fjärde tvekade jag en aning och bommade nere till höger. Jag hade noterat att Jay bommat ett skott, så inför sista skottet visste jag vad som gällde. Andas ut, sikta Och pang. Mitt i! Ett perfekt skott i ett extremt pressat läge. Det är det skott i karriären som jag är mest stolt över. Jag skenade förbi Jay direkt i straffrundan för att kunna haka på om någon av de bakomvarande sköt fullt. När jag åkte ut ur rundan svängde Björndalen och Suman in i den. Full fart på sista varvet, fokus, koncentration, framåt, framåt! Först på upploppet vågade jag snegla bakåt och förstod att segern var min.

OS-guld! Jag vet inte om jag har fattat det fullt ut än. OS-guld med en uppladdning på ägg och bacon är ännu mer svärbegripligt. Ett lustigt sammanträffande är att jag vann mitt på fettisdagen!

OS-guld i jaktstart 2010

Ferry Food

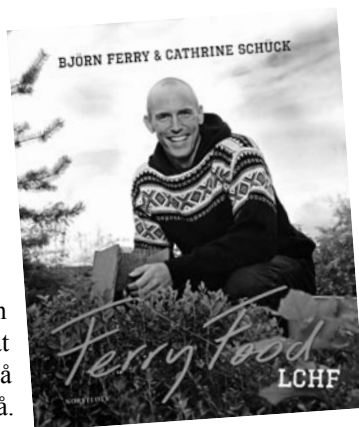
Sju månader före OS hade jag till många förvåning lagt om min kost helt och hållet, från en traditionell kolhydratrik kost till det som kallas jägarkost eller LCHF (Low Carb, High Fat), en kost rik på fett och snål på kolhydrater. Min kokbok "Ferry Food" handlar om min träning och kostomläggning med recept som bygger på mina nya matvanor. Att jag lyckades vinna OS-guld beror givetvis inte enbart på att jag lagt om kosten. Det är många saker som ska klaffa samtidigt för att man ska kunna uppnå ett sådant resultat.

Jag kan inte med säkerhet säga om jag åker fortare eller inte med den nya kosten. Det som är säkert är att skillnaden mot förr är ganska liten. Att jag trots nyckelbensbrott och influensa presterat så bra talar dock för att kosten fungerat bra. Men jag har samtidigt åkt minst lika fort i mina bästa stunder tidigare år. De tydliga fördelarna med fettdieten märke jag på annat sätt:

- . Jag sover bättre på nätterna.
- . Jag är piggare mellan träningspassen.
- . Jag har färre sjukdomsdagar.
- . Jag håller en konstant vikt.
- . Jag har fastare avföring.
- . Jag har en minskad fettmassa.
- . Jag bibehåller muskelmassan under vintern.

Detta sammantaget gör att jag fortsätter på den inslagna vägen och hoppas att det ska ge resultat över tid. Att fettdieten funkar för den som vill gå ner i vikt finns det hur många exempel som helst på.

Det som är nytt och intressant är att en högfettkost också kan vara ett alternativ för den som vill förbättra sin prestation i idrott. Det vore spännande att se några långtidsstudier på effekten av olika sätt att äta.

VM-silver 2012

Under säsongen 2011-2012 upplevde vi att det hade varit mycket motgång och stolpe ut för svenskt skidskytte men ändå lyckades vi i Ruhpolding i mars 2012 få ihop den bästa svenska VM-insatsen någonsin med totalt fem medaljet. Själv fick jag hela VM-uppladdningarnas spolierad på grund av förkylning och hade inte lyckats nå toppformen under mästerskapen. På VM:s sista dag lyckades jag äntligen i massstarten. Jag sköt fullt på samtliga fyra skjutningar, totalt 20 träff, och lyckades bärga VM-silvret bakom suveräne fransmannen Martin Fourcade. Men i sista backen var jag som Sven Nylander i målfällan. Benen bar mig knappt och hade det varit 20 meter till hade jag blivit fyra! Och som om inte det var nog knäckte Fredrik Lindström hemmahoppet Andreas Birnbacher i kampen om bronsmedaljen. Det här var 22-åriga Fredriks första VM-medalj. Dubbelt svenskt på prispallen i VM:s sista tävling och dessutom med Carl-Johan Bergman på sjätte plats – vilken svensk uppvisning! Övriga

svenska VM-medaljer vid VM togs hem av Carl-Johan Bergman (silver i masstart och brons i sprint) och genom Helena Ekholm som tog hem brons i distans 15 km .

Avskyr doping

Innan jag avslutar denna artikel vill jag även passa på tillfället att ta upp dopingfrågan. När det gäller frågor om doping har jag svårt att hålla tyst. Jag avskyr fusk och är ambassadör för Ren idrott. Det är ett sätt att visa mitt ställningstagande mot dopning. Jag är både förbannad och orolig över fusket inom idrotten. De som drabbas är ju rena idrottare som jag. För media och allmänheten spelar det egentligen ingen roll. Det är kul att se rekord och fantastiska prestationer. Hur kul är det att titta på 100 meter om ingen springer under tio sekunder? Jag vet inte vad man ska göra för att komma åt problemet. Men det behövs hårdare straff och fler och bättre tester. Det är troligt att det finns dopade skidskyttar. Det har ju varit en del fall genom åren och det finns vissa åkare som jag misstänker. Men samtidigt kan man ju inte veta säkert förrän de åkt fast i ett test. Kampen mot doping måste fortsätta, annars tar idrotten död på sig själv.

Blir bättre skidskytt för varje år

Jag känner att jag fortfarande utvecklas som skidskytt, att jag går ytterligare framåt. Jag brukar roa mig med att leka Stefan Holm och tränga djupt ned i skyttestatistiken. Av de som ligger topp 15 i totala världscupen är det ingen som skjutit fler träffar än vad jag har gjort, 88 procent i liggande och 84 procent i stående, 86 procent totalt! Det känns bra. Men jag tror ändå att det är genom att träffa oftare och skjuta fortare som jag kan utveckla mig mest de kommande åren. Åkkapaciteten skiljer inte så mycket bland de bästa nuförtiden. Det gör att skyttet och glidet på skidorna blir mer avgörande. Min plan just nu är att åka minst ett OS till. Men alla mina gamla skidkompisar som har slutat säger åt mig, att hålla på så länge jag kan. Det vanliga livet ger mig mycket, men det blir en extra kick genom idrotten. Och det är klart; blir det OS i Sverige någon gång så ska jag göra allt för att vara med!

Björn Ferry och
Heidi Andersson
från Storuman.
Foto: Roland Nils-
son.

Vinjetbild från Björn Ferrys hemsida www.bjornferry.com

Sagt av Björn Ferry

Björn Ferry är mannen som säger vad han tycker. Det är inte bara för sina träffar på skyttevallen han gör sig hörd. Han skjuter lika skarpt med munsalvan och skapar ofta rubriker. Han sprider onliners omkring sig och har genom sin fridpråkighet blivit en favorit hos journalister och hos TV-publiken! Här följer några smakprov:

”Bor man i Afrika och får sitt första kylskåp, då är det liksom en jättestor skillnad i livet, men ett andra... okej, det är bra men det är inte helt nödvändigt”.

Inte besviken om det inte blir ett OS-guld till

”Man måste sjunga. Man kan ju inte stå där som fotbollslandslaget.”

Om att sjunga med i nationalsången på prispallen.

”Bara att bita tag i hans rövskägg.”

Om att haka på tysken Wolf i stafetten i VM i Östersund 2008.

”Han skulle kunna åka förbi vallen och glömma att skjuta.”

Om Carl-Johan Bergmans tankspriddhet

”Det är bara ouppfostrat att bryta skidor och strunta i att prata med folk”.

Om att visa känslor efter ett dåligt lopp.

”Nej, han är som ett reptildjur, som en pytonorm som käkat en ko, han ligger i tre veckor och bara jäser”.

Svar på frågan om Mattias Nilsson har sömnproblem efter stafetten.

”Min simultanförmåga är inte den bästa. När jag är med Dante så är jag med Dante. Har inte klarat av att kolla mailen. Och det har inte blivit morgonkaffe någon dag heller. Och kaffe som är så gott!”

Att vara tillsammans med sonen Dante hemma i Storuman

”Idag föll luckorna. Bestämt. Och det gick. Men det var på håret. Så mycket cement i benen har jag aldrig haft över en mållinje någon gång tidigare.”

Efter silvermedaljen vid VM Ruhpolding 2012 då Björn sköt fullt men var i dålig åkform

”Som utomjording skulle man ifrågsätta de som vecka ut och vecka in ränner runt i något spår med en bössa på ryggen medan andra skriker heja, heja.”

Är det egentligen vettigt att hålla på med skidskytte?

”De här tallarna är mer än 100 år gamla. Man får ett bra perspektiv av träd eftersom de lever längre än människor. Det inger respekt och blir en bra kontrast till det snabba konsumtionssamhälle som vi lever i.”

Björn pekar på några tallar i sin egen skog

”Mest imponerande bland de svenska skidskyttarna är Herr Nilsson. Han kan läsa tidningen, chatta med en polare och spela poker på tre bord samtidigt utan problem. Själv är jag glad att jag kan sitta och prata på samma gång.”

Omdöme om f.d. landslags- och rumskompisen Mattias Nilsson

”Vi som håller på med det här vet att det kan hända och alla har någon gång skjutit bort sig i stafett. Vi kommer inte slå Ted för det.”

Björn till Radiosporten efter att debutanten Ted Almgren i Sveriges stafettlag skjutit bort sig vid VM i Ruhpolding 2012

”För mig får det gärna bli dödsstraff eller alla fall en upprepad pungspark för alla dopningsbrott.”

Apropå de aktiva som stoppades från att tävla på OS.

”Jag brukar jämföra det med en pedofil på ett dagis. Är det okej att han avtjänar sitt straff något år och sedan kommer tillbaka och jobbar på samma dagis? Nej, det är det inte. Samma sak borde gälla för dopade idrottare.”

Om dopade idrottare

”Jag tänker hålla på i tio år till. Ska det bli några miljarder så får man hålla på ett tag.”

Jag sover alltid med öronproppar på. Folk har så mycket hyss för sig. Plötsligt ska de upp och skita mitt i natten.

Om att ständigt dela rum med andra skidskyttar

Västerbottens tio bästa friidrottare genom tiderna

av Ivar Söderlind

Bakgrunden till denna artikel och ranking är en artikelserie i Västerbottens-Kuriren under juli-augusti 2010 om länets 10 bästa friidrottare genom tiderna. I min tiobäсталista, som jag först tog fram 2010, har jag med två namn som saknas i VK:s lista. Min bedömning, både då och 2012, är att höjdhopparen Kenneth Lundmark, Skellefteå AIK är självklar tvåa (tillhörde världseliten) och att spjutkastaren Leif Lundmark, Skellefteå AIK platsar som tia.

Mitt förslag till ranking 2012

- 1) Bengt Persson, IFK Umeå
- 2) Kenneth Lundmark, Skellefteå AIK
- 3) Lennart Hedmark, Skellefteå AIK (1959-1969)
- 4) Severt Dennolf, Nordmalings IF
- 5) Gösta Brännström, Skellefteå AIK
- 6) Karl Uno Olofsson, IFK Umeå
- 7) Ulf Sedlacek, Umedalens IF
- 8) Lena Aruhn, Ume Friidrott (2003-2008)
- 9) Birgit Bringslid, Skellefteå AIK
- 10) Leif Lundmark, Skellefteå AIK

Västerbottens-Kurirens ranking 2010

- 1) Bengt Persson, IFK Umeå
- 2) Lennart Hedmark, Skellefteå AIK
- 3) Severt Dennolf, Nordmalings IF
- 4) Karl Uno Olofsson, IFK Umeå
- 5) Gösta Brännström, Skellefteå AIK
- 6) Lena Aruhn, Ume Friidrott
- 7) Ulf Sedlacek, Umedalens IF
- 8) Birgit Bringslid, Skellefteå AIK
- 9) Siv Larsson, IFK Umeå
- 10) Karl-Gustaf ”Lillen” Burlin, Rönnskärs IF och IFK Umeå

En rankinglista är inget entydigt facit

Som Gunnar Johnsson mycket riktigt framhåller i sin ingress till Västerbottens-Kurirens artikelserie om länets bästa friidrottare genom tiderna kan en bästalista aldrig ses som något entydigt facit utan är delvis subjektiv och bygger på ”rankarens” värderingar.

Vad gäller placeringarna 7-10 på min lista anser jag att skillnaderna i meriter är ”hårfina”. Framstående friidrottare som inte platsar bland de tio men säkert skulle vara

med på en 25-bäсталista är bl a Henning Sundesson (aktiv på 1930-talet), Gullbrand Sjöström (1950-talet), Barbro Dahlbäck (1950-talet), Siv Larsson (1960-1980-talet), Karl-Gustaf ”Lillen” Burlin (1960-talet), Jarl Burman (1960-talet), Örjan Johansson (1960-talet), Birgitta Båga (1970- och 1980-talet), Patrick Thavelin (1990-talet), Ingela Sandqvist (1990-talet), Maria Gruffman-Rönnlund (1990-talet)) och inte minst Viktoria Tegenfeldt (2010-talet).

Meriter på världs- och Europeanivå väger tyngst

I min bedömning försöker jag i första hand ta hänsyn till goda meriter på världs- och Europeanivå som OS, VM, EM, Europacup, Track & Fields världsranking och placeringar i den årliga världsstatistiken. I andra hand tar jag hänsyn till framträdande meriter i landskamper, Nordiska Mästerskap och Sverigeranking genom tiderna. I tredje hand tittar jag på insatser i svenska seniormästerskap och placeringar i svenska årsbästatistiken

Jag har endast bedömt meriter som uppnåtts när aktiva tävlat för friidrottsföreningar i Västerbotten. Det innebär t ex att jag inte tar med tredjerankade Lennart Hedmarks meriter efter att han flyttat från länet och Skellefteå AIK 1970 . Han tillhörde under 1970-talet världens bästa tiokampare, rankad som världstvåa både 1971 och 1973, blev EM-tvåa 1971 osv. Om hans meriter från 1970-talet tagits med skulle han toppat min tiobästa lista.

Här följer motiveringar till min ranking och kort historik om varje friidrottare på tiobästalistan:

(1) Bengt ”BP” Persson, IFK Umeå

(född 31 oktober 1939)

I topp på min lista är Bengt ”BP” Persson (numera Widmark) från Önnesmark, Lövånger. Han tävlade för den sedan länge insomnade föreningen FIF Burälven fram till 1960 och under resten av friidrottskarriären 1961-1971 för IFK Umeå. Den kortvuxne och spåde ”BP” med sitt lätta och naturliga löpsteg var i Sverigeeliten på sträckor från 1500 m till 10000 m och ett världsnamn på hinder. Dessutom var han Sveriges bästa terränglöpare som många menar var hans allra bästa gren. Ett år vann han terräng-SM 12 000 m med en och en halv minut. Bengt hörde till medaljfavoriterna vid OS i Tokyo 1964 men kunde inte delta på grund av skada. Även vid OS i Mexiko City 1968 ansågs han ha medaljchans särskilt som han en månad innan tycktes vara i sitt livs form. I landskampen mot Frankrike den 7 september utklassade han världslöpare och förbättrade svenska

Bengt Persson, IFK Umeå, vinnare SM 12000 m terräng i Borlänge 1965. Foto: Sven Jansson.

rekordet med två tiondelar till utmärkta 8:33.8. I Mexico City 2 200 meter över havet blev han trea i sitt försöksheat (9:06.4) och gjorde ett gott intryck.

I OS-finalen den 16 oktober tvingades han släppa efter halva sträckan och löpte sedan tungt och besvärat i mål på 9:20.6. Det räckte till en tionde plats i den tunna luften. Liksom så många andra löpare var han knockad av att springa på hög höjd.

Bengt rankades som världssjua på 3000m hinder både 1963 och 1965, var således OS-tia 1968, EM-nia 1966, EM-tia 1969, Nordisk Mästare 1963 och 1965, deltog i 31 landskamper och segrade 23 gånger, blev 19 gånger SM-medaljör 1962-1971, vann 12 individuella SM-guld och förbättrade sex gånger svenska rekordet på 3000 m hinder till toptiden 8:33.8 1968. Det är fortfarande efter snart 44 år distriktsrekord för Västerbotten liksom hans 13:48.6 på 5000 m, också noterad 1968. År 2010 rankades han av Svenska Friidrottsförbundet statistiker Jonas Hedman som Sverigefyra genom tiderna på 3000 m hinder. "Stor Grabb" i Sverige 1964. Sedan början av 1970-talet är Bengt bosatt i Visby på Gotland. En monter med hans prissamling, fotografier, historik och minnen finns sedan november 2009 i IFK Umeås klubblokaler på Hygesvägen i Umeå. .

(2) Kenneth Lundmark, Skellefteå AIK (född 25 mars 1946)

Den 2.01 meter långa Kenneth Lundmarks från Skellefteå rankades tre år i följd bland världens tio bästa höjdhoppare: tia 1968, fyra 1969 och åtta 1970. Genombrottsåret 1968 inledde han utomhussäsongen med att i hällande regn vid en tävling i Ekshärad tangera det svenska rekordet i höjd med 2.17, ett rekord som han och Bo Jonsson i maj 1969 förbättrade till 2.18 på en utrullad bana på Skansen i Stockholm. Med den höjden var svenskarna världsårsbästa. Kenneth var i högsta grad ett svenskt medaljhopp inför EM i Athen i september

Kenneth Lundmark, Skellefteå AIK vinner Europacupfinalen på Stockholms Stadion 1970 på 215.

1969 men tackade av politiska skäl nej. Det var länge frågan om Sverige skulle bojkotta tävlingarna som en protest mot den rådande odemokratiska regimen i landet (Grekjuntan). I strid med Riksidrottsförbundets rekommendation beslutade Svenska Friidrottsförbundet att Sverige skulle ställa upp - ett beslut som fick utstå hård kritik. En stortävling på Stockholms Stadion den 10 juni EM-året 1969 rubricerades som "lilla EM" i höjdhopp då flera av Europas bästa höjdhoppare deltog. Kenneth gladdes åt denna chans att möta Europas bästa och visade också sin klass genom att vinna på 2.17 före Sovjets två bästa, Gavrillov på samma höjd och Skvortsov på 2.14. Denne Gavrillov (OS-trea 1968) blev sedan Europamästare i Aten med just 2.17.

Kenneths främsta meriter i övrigt är tredjeplatsen vid EM inomhus 1968, andraplatsen i friidrottsskampen Europa-USA 1969, segern vid de amerikanska studentmästerskapen inomhus 1970, segern i Europacupens final 1970 och deltagande i 17 landskamper med 11 segrar. År 1967 placerade han sig som tia i den årliga världsstatistiken och 1969 som sexa. Svensk mästare utomhus blev han 1968 med 2.04 i ösregn och 1970 med 2.14. Inomhus blev han svensk mästare 1968 med 2.09 och 1971 med 2.14. Kenneths resultatnivå under dessa år höll sig stadigt mellan 2.08 och 2.18. ”Stor Grabb” i Sverige blev han 1968.

I slutet av 1960-talet flyttade Kenneth till USA för universitetsstudier och träning vid Brigham Young University i Provo i delstaten Utah och kom hem till Sverige och tävlade på somrarna. Universitet är knutet till Jesu Kristi kyrka av sista dagars heliga (mormonerna) och för att bli antagen skall man leva efter mormonernas religiösa principer. 1972 var hans sista år i höjdhoppseliten (årsbästa 2.10). Vid SM i Umeå (tävlade då för Spårvägens IF, Stockholm) slutade han på en blygsam åttonde plats med 2 meter jämnt.

(3) Lennart Hedmark, Skellefteå AIK (född 18 maj 1944), (aktiv i Skellefteå 1959-1969)

Lennart Hedmark är född och uppväxt i Hedensbyn strax utanför Skellefteå. Som så många andra duktiga friidrottare i Skellefteå under 1950- och 1960-talet gick han i Högre Allmänna Läroverket på Nordanå där friidrottstränaren Lars Rydell var gymnastiklärare. Redan 1959 kom han i kontakt med gymnastikläraren, spjutkastaren och kasttränaren Leif Hellgren. Efter studentexamen 1963 flyttade Lennart till USA för universitetsstudier och träning under sex år. Efter avslutade studier 1969 flyttade han tillbaka till Sverige. På somrarna var han hemma i Skellefteå och tävlade för Skellefteå AIK fram till 1970. Under sin Skellefteåtid blev han OS-11:a i tiokamp 1968, EM-sjua 1969, Nordisk Mästare 1967, 1968 och 1969, tog hem fem SM-guld 1963-1969 (tre i spjut och två i tiokamp), deltog i 10 landskamper 1963- 1965, slog sex gånger svenska rekord i tiokamp 1966-1969 och var statistiksexa i världen 1969 med 7 775 poäng, fortfarande distriktsrekord för Västerbotten. Innan han 1966 drabbades av en allvarlig armbågsskada, som inte var helt läkt förrän 1973, blev han tre år i rad 1963-1965 svensk mästare i spjut och kastade som bäst 81.94, endast 102 centimeter från svenska rekordet. ”Stor Grabb” i Sverige blev han redan 1965.

Lennart Hedmark, Skellefteå AIK svensk mästare i spjut under 1960-talet och världsstjärna i tiokamp under 1970-talet.

Som redan framgått skulle Lennart självklart ha varit förstanamn på min rankinglista om hans prestationer under 1970-talet, då han lämnat Skellefteå AIK, tagits med i bedömningen. I Track & Fields världsranking i tiokamp var han fyra 1970, tvåa 1971, tvåa 1973 och 10:a 1976, blev EM-tvåa 1971, OS-åtta 1976, segrade i Europacupen i tiokamp 1973, slog svenska rekordet 13 gånger (två i femkamp) och gjorde totalt 35 landskamper 12 i spjut, tre på 110 m häck (personrekord 14.51) och tre i längd (personrekord 7.51). Svenska rekordet i tiokamp slog han 11 gånger, sista gången 1973 då han med resultatet 8 188 poäng placerade sig som världsåtta genom tiderna. År 2010 rankades han av Sv Friidrottsförbundet statistiker Jonas Hedman som Sveriges bästa tiokampare genom tiderna. Sedan 1987 är Lennart med familj bosatta i Skattkärr utanför Karlstad där han fortfarande arbetar som gymnastiklärare.

(4) Severt Dennolf, Nordmalings IF (född 13 maj 1920, död 8 maj 1990)

Severt Dennolf överraskade stort med att bli OS-femman på 10 000 m i London 1948 med 31:05.0. Trots Severts protester envisades arrangörerna med att placera honom på fjärde plats. Norrmannen Martin Stocken var den verkliga fjärdemannen i loppet och Severt femma. Trots att Severt skrev en särskild redogörelse, som bifogades den norska protesten, ändrade sig inte engelsmännen. Severt var och förblev fjärde man i deras protokoll, och det fick han leva med. Stokken och Dennolf var helt överens och de lät klyva sina plaketter och fogade sedan ihop de olika halvorna. Emil Zatopek, Tjeckoslovakien var totalt överlägsen i loppet (segertid 29:59.6) och höll nästan på att varva tvåan Alain Mimoun, Frankrike och trean Bertil Albertsson, Sverige. Vid OS 1952 gjorde Zatopek för övrigt bravaden att vinna såväl 5 000 m, 10 000 m som maraton.

Severt Dennolf, Nordmalings IF
OS-femman på 10 000 m 1948.

Severt Dennolf kom från den lilla byn Orrböle i Nordmalings kommun. Fram till 1947 hette han Severt Salomonsson. Tävlingsidrott började han med som 20-åring och då som skidlöpare. Inspirationen till att börja löpa fick Severt i samband med invigningen av idrottsplatsen Manhemsborg i Rundvik 1941, då han i ett lopp mötte världsrekordlöparen Henry Kälarne-Jonsson. Som terränglöpare firade Severt stora triumfer. När arrangörerna av välkända Umedalsterrängen 1945 inbjöd dåvarande världsrekordinnehavaren på 3000 meter hinder Erik Elmsäter stal den då ganska okände Nordmalingslöparen showen och vann. Severt vann Umedalsterrängen också 1946 och åren 1948 – 1951. Den klassiska Sleipnerterrängen vann han fyra år i följd 1948 – 1951.

År 1949 rankades han som världssju på 10 000 m. Severt, Bengt Persson och Kenneth Lundmark är de enda västerbottningar som rankats bland världens tio bästa i en friidrottsgren. Severt deltog i fyra landskamper (två segrar) och vann totalt sju SM-medaljer 1949-1952 (två guld). Severts personliga rekordserie i banlöpning för 60 år sedan imponerar: 8.36,4 på 3000 m, 14.32,2 på 5000 m, 30.13,2 på 10 000 m och 9.30,0 på 3000 m hinder. Ingen Västerbottning under 2000-talet har gjort bättre tid på 10 000 m och även övriga tider skulle de flesta år toppa länsstatistiken. Severts minne lever kvar genom terrängloppet "Orrböle Runt" som arrangeras av Nyåkers IK varje år sedan 1992 i hans hemby Orrböle.

(5) Gösta Brännström, Skellefteå AIK (född 6 oktober 1926, död 7 mars 1997)

Gösta Brännström blev 1952 "Stor Grabb" i friidrott. Han är den förste av totalt 11 friidrottare från länet som fram till idag blivit "Stora Grabbar" i Sverige. Han föddes i Jörn men växte upp i byn Strömfors utanför Boliden. I början av 1940-talet började man höra talas om en snabb yngling från Boliden vid namn Brännström som gjorde goda insatser vid skol- och juniortävlingar. Vid en skoltävling i Boliden noterade han den sensationella tiden 11.1 på 100 m. Sitt första senior-DM

Gösta Brännström, från Boliden, svenskmästare och rekordhållare på 400 m under 1950-talet.

vann han 1947 och noterade 50.9 på 400 m. År 1950, då han flyttat till Skellefteå och tävlade för AIK, överraskade han med att bli SM-tvåa på 400 m med distriktsrekordet 48.7 och tillhörde helt plötsligt Europaeliten. Han ingick i de svenska lagen som blev bronsmedaljörer i stafett 4x400 m vid EM i Bryssel 1950 och 4:a vid EM i Bern 1954. I Bryssel blev han knappt utslagen i semifinalen på 400 m (sju totalt) och grundlade den svenska bronsmedaljen i stafetten med sin löpning på första sträckan.

Under åren 1950- 57 var han given i det svenska landslaget på 400 m och långa stafetten samt deltog även vid 11 tillfällen på 200 m. Åren 1955-1957 var han landslagskapten. Totalt blev det 23 landskamper (sju segrar och sju andraplatser). Till detta skall läggas sju SM-medaljer på 400 och 200 m, varav tre SM-guld på 400 m. Hans personliga rekord 10.7 på 100 m, 21.5 på 200 m, 34.0 på 300 m och 47.4 på 400 m imponerar. Samtliga resultat noterades 1953. Tiderna på 400 m och 300 m var svenska rekord och 200 m-tiden den näst bästa som en svensk nått. (Lennart Strandberg hade då svenska rekordet på 21.4). Hans personrekord 21.5 på 200 m (manuell tid) från 1953, har ännu ingen Västerbottning överträffat.

Sveriges friidrottsexperter under 1950-talet var förundrade över att Gösta Brännström kunde hålla sin höga klass som sprinter och kvartmilare trots att han var bosatt så långt norrut som Skellefteå. När hans landslagskamrater tränade i plusgrader och på torr mark höll Gösta fortfarande igång på snöunderlag. Under vinterhalvåret tränade han dagligen på halkiga vägar eller på den hårt packade snön på Skellefteå Travbana. Förklaringen till Göstas prestationer var naturligtvis naturliga anlag men kanske framför allt hans, oavsett väder och underlag, mycket disciplinerade och systematiska träning. På träningssidan ansågs han vara en föregångare. Han är en av länets största idrottsmän genom tiderna och har en självklar plats bland Skellefteås guldhjältar.

(6) Karl Uno Olofsson, IFK Umeå (född 16 december 1940)

Sexan på listan Karl-Uno Olofsson var Sveriges och Nordens bästa medeldistanslöpare i mitten av 1960-talet. Tillsammans med Bengt Persson var han IFK Umeås stora affischnamn på friidrottssidan. Han är född och uppväxt i jordbruksbyn Kussjö i nuvarande Vindelns kommun. Till och med 1960 tävlade han för FIF Burälven och därefter för IFK Umeå. Han blev nordisk mästare på 1500 m 1965 och gick till semifinal på samma distans vid OS i Tokyo 1964, deltog i 13 landskamper 1963-1965 (nio segrar), vann fyra SM-guld, ett på 800 m 1965 och tre på 1500 m 1963-1965. OS i Tokyo i oktober 1964 blev resultatmässigt en besvikelse för Karl-Uno. Den goda formen som funnits tidigare under säsongen var som bortblåst och OS-finalen var långt borta. Tjecken Odlozil som han lätt besegrat i en landskamp tidigare blev nu tvåa efter Peter Snell från Nya Zeeland. Karl-Unos enorma fighterglöd upplevde jag som åskådare vid Finnkampen på Stockholms Stadion 1965. Efter 275 meters löpning snubblade han efter trängning, slog en kullerbytta och spiktrampade sig själv illa i handen (som efter loppet fick sys ihop med 15 stygn). Han förlorade gott och väl 20 meter på malören men segade sig ifatt det bortflyende fältet och spurtade i mål som tapper trea.

Karl Uno Olofsson, IFK Umeå vann sitt första SM på 1500 m på Stockholms Stadion 1963. Här i ledningen på 800 m där han slutade 5:a.

Under 1966 väntade sig friidrottsexperterna att Karl-Uno skulle ta steget upp i den absoluta världseliten men en skada på en kotta i ryggen satte stopp för effektiv träning och han kom aldrig tillbaka i gammal god form. Han tog 1967 definitivt farväl av friidrotten på toppnivå genom att vid SM i Borås för tredje året i rad föra IFK Umeå i mål som segrare på 4 x 1500 m. De övriga i laget var Fredrik Westman, Harry Westman och Bengt (BP) Persson. Karl-Unos tider på 800 m (1.47.9), 1000m (2.21.5), 1500m (3.41.8) och engelska milen (4.02.2) är fortfarande efter 46 år distriktsrekord

för Västerbotten. ”Stor Grabb” i Sverige blev han 1965. Efter sin elitaktiva har Karl-Uno funnits kvar inom IFK Umeås friidrott som tränare och ledare. Under de senaste åren, har han varit en av de tongivande ledarna i klubben.

(7) Ulf Sedlacek, Umedalens IF (född 10 juni 1965)

Ulf Sedlacek var 1980- talets bästa manlige friidrottare i Västerbotten trots att han på grund av efterhånga skador slutade tävla redan vid 25 års ålder. Som 14-åring 1979 vann han sitt första Ungdoms-SM, inte i löpning utan i stav, vid Kalle Anka-finalen i Karlstad. De kommande åren höll han på det mesta inom friidrotten, något han tycker att dagens unga friidrottare också skall göra. Vid Ungdoms-SM var han sexa i terräng och trea på 100 m, tvåa på Nordiska Mästerskapen i åttakamp osv. Som 17-åring 1982 var han placerad bland de tio bästa i Västerbottens seniorstatistik i tio grenar. På 400 m häck var Ulf det årets Sverigeåtta med tiden 53.40. Vid denna tid bestämde han sig för att satsa fullt ut på löpning något som han gjorde med besked.

Vid 18 års ålder sprang han sista sträckan i det svenska lag som kom sjua på 4x400 m i VM 1983. Samtidigt växlade världsstjärnan Edvin Moses, dubbel olympisk mästare på 400 m häck och världsrekordhållare med 47.02. Ulf blev självklart ordentligt fränsprungen men menar att dessa tävlingar är det upplevelsemässigt största han varit med om under sin friidrottskarriär.

Ulf största meriter är segern på 400 m vid Nordiska Mästerskapen inomhus 1987, semifinalplatsen på 400 m vid inomhus-EM 1988 och att han kvalificerade sig till EM utomhus 1986 på 400 m häck (utslagen i försöken). Han deltog i landslaget 10 gånger på 400 m, 400 m häck och 4 x 400 (två individuella segrar och fem andraplatser) och blev vid fyra tillfällen svensk mästare. Vid Inomhus-SM 1984 blev det guld på 200 m (22.35) och 400 m (48.54). Utomhus tog han 1986 hem SM på specialdistansen 400 m häck (50.71) och avslutade sin SM-svit 1988 med inomhusguld på 400 m (49.15). Han har fortfarande kvar fyra distriktsrekord utomhus: 200 m (21.68), 400 m (46.98), 110 m häck (14.70) och 400 m häck (50.22). Dessutom innehar han inomhusrekorden på 200 m (22.31), 400 m (47.29) och 60 m häck (8.30). På 400 m häck är Ulf Sverigenia genom tiderna. ”Stor Grabb” i Sverige 1988.

Ulf Sedlacek flyger mot USM-titeln på 110 m häck vid mästerskapen på Slottskogsvallen i Göteborg 1983.

(8) Lena Aruhn, Ume Friidrott (Född 22 april 1970), (aktiv i Umeå 2003-2007)

Lena Aruhn, född och uppväxt på Lidingö, är länets (hittills) mest framgångsrika friidrottare under 2000-talet och vår bästa kvinnliga friidrottare genom tiderna. Hon började på allvar satsa på friidrott först vid 26 års ålder 1996. Hon var tidigt en talang på sprint men tröttnade redan som 15-åring, drabbades av anorexi (ätstörningar), kom tillbaka, spelade i innebandy i högsta serien och sprang långlopp under några år i mitten av 1990-talet med 1:34 på halvmaraton och 2:29 på Lidingöloppets 30 km som bästa resultat. På allvar började Lena satsa på friidrott först vid 26 års ålder 1996 och debuterade som sprinter i landslaget som 28-åring 1998.

Lena Aruhn, Ume Friidrott, länets mest framgångsrika friidrottare hittills under 2000-talet. Foto: Ivar Söderlind

Den stegrade träningen i kombination med

hennes korta träningsbakgrund gjorde att skadorna kom och inte förrän 2001 kunde hon göra sin första hela säsong. Det resulterade i seger på 400 m vid inomhus-SM och silver på 200 m vid SM utomhus. År 2002 tog karriären fart på allvar. Vid EM i München deltog hon på 400 m individuellt (utslagen i försöken) och på 4 x 400 m där Sverige slutade sjua i finalen med Lena på andra sträckan. Samma år segrade hon i Finnkampen med personrekordet 52.32 som är den fjärde bästa tid som noterats av en svenska. Hon gjorde sju raka finnkamper 2001-2007, tävlade i tre internationella mästerskap och fem gånger i Europacupen.

Sedan Lena kommit till Ume Friidrott från SoIK Hellas 2003 vann hon fem svenska mästerskap, tre på 200 m (varav ett inomhus) och två på specialdistansen 400 m. I Europacupen, First Leauge, i Gävle 2005 segrade hon individuellt på 400 m med toptiden 52.40 (endast en tiondel från VM-kvalgränsen), sprang sista sträckan både på 4 x 100 m och avslutande 4 x 400 m där det blev svenskt rekord, totalseger och avancemang till Superligan. Detta är den tävling som Lena rankar som sitt livs främsta, då hon hade känslan att vara oövervinnerlig. Vid EM i Göteborg 2006 ingick hon i det svenska laget på 4 x 400 m som kom på nionde plats och deltog även individuellt på 200 m och 400 m (utslagen i försöken). År 2007 började kroppen säga ifrån och i juni 2008 gjorde hon sitt sista träningspass med spikskor på Gammlihallen, då kroppen helt enkelt gjorde för ont. En fantastisk karriär, som började när andra slutar, var över. Hon kunde summera en enastående personlig rekordserie. Distriktsrekorden på 100 m (11.58), 200 m (23.47) och 400 m (52.40) har ingen annan västerbottnings varit i närheten av. På 400 m är hon, som nämnt, sverigefyra genom tiderna. Dessutom innehar hon distriktsrekorden inomhus på 200 m (24.06) och 400 m (52.77). ”Stor Grabb” i Sverige blev hon 2006.

(9) Birgit Bringslid, Skellefteå AIK (född 6 december 1945)

Birgit Bringslid är länets genom tiderna bästa kvinnliga löpare på sträckor från 3000 m upp till och med marathon. Sedan hon fått jobb som mattelärare i Skellefteå 1978 och börjat tävla för Skellefteå AIK dominerade hon fullständigt de längre sträckorna i länet (bana, landsväg och terräng) fram till och med 1991 då hon på grund av sjukdom (diabetes) tvingades sluta med elitidrott. Birgit startade sin friidrottskarriär sent och hennes stora framgångar kom när hon fyllt 35 år. Historien om Birgit börjar i östra Jämtland i Ragunda kommun. Det var för Ragunda IF som hon tävlade i början av sin karriär med SM-brons på 3000 m bana 1976 och deltagande i två landskamper (seger och andraplats) som bästa meriter. När Birgit vid 34 års ålder 1980 vann sitt första SM-guld (på 3000 m), var det första SM-segern för Västerbotten på tio år. Konkurrencen på 1500 m och 3000 m var hård med flera svenskor goda för tider under 9 minuter. Trots det hade Birgit stora framgångar på framförallt 3000 m där hon 11 gånger fick förtroendet i landslaget. När sedan de för damerna nya sträckorna 5000 och 10 000 m på bana infördes och det började arrangeras mästerskap på halvmarathon och marathon, blev framgångarna ännu större trots att hon hade både Midde Hamrin och Evy Palm som svåra konkurrenter.

Birgit Bringslid, Skellefteå AIK
länsbäst på sträckor från 3000
m och uppåt.

Birgit gjorde 16 landskamper 1980-1990 (11 på 3000 m och fem på 10 000 m). Hon segrade tre gånger, kom på andra plats fyra gånger och blev trea i tre kamper. Vid EM i Athen 1982 placerade hon sig på 14:e plats på 3000 m (9:09.85) och blev bästa svenska. Totalt vann hon 17 SM-medaljer (4 guld, 10 silver och tre brons). SM-gulden tog hon på 3000 m 1980 (9:13.75), 10 000 m 1986 (33:50.02), halvmarathon 1990 (1:12.25) och 1991 (1:12.53). Hon innehar fortfarande distriktsekorden/länsbästa på fem distanser: 1500 m 4:20.23, 3000 m 9:05.71, 10 000 m 33:38.01, halvmarathon 1:12.03 och marathon 2:34.49. Den senare tiden noterade hon den 29 september 1991 i Berlin Marathon i sitt tredje och sista lopp på distansen. Det är en fantastisk prestation av en 45-åring och underskred kvaltiden till OS i Barcelona 1992! Topptiden 1:12.03 på halvmarathon noterade hon vid folkfesten Skellefteå Midnight Marathon 1986. Birgits placeringar i den svenska genomtidernastatistiken för seniorer imponerar oberoende av ålder. Hon är Sverigefyra på halvmarathon, Sverigesjua på marathon, Sverigetia på 10 000 och Sverigetolva på 3000 m. "Stor Grabb" i Sverige blev hon 1985.

(10) Leif Lundmark, Skellefteå AIK (född 7 september 1953)

Spjutkastaren Leif Lundmark är den enda Västerbottning som sedan starten 1973 funnits med i Svenska Friidrottsförbundets årliga tiobäсталista i friidrott (totalbedömning med alla grenar inräknade). År 1979 var han rankad Sverigefemman, mer om det nedan. Liksom sin tränings- och tävlingskompis Jerry Holmström (1953-1990) var han uppväxt i byn Långviken, 13 km utanför Skellefteå. Leif startade sin spjutkarriär vid 17 års ålder 1970 då det blev spjutkastning för hela slanten. Tidigare hade han sysslat med fotboll, skidåkning och diverse andra sporter. Första året kastade han ca 45 meter med seniorspjutet. Genom god muskulär koordination, teknikträning och lämpliga träningsövningar så ökade resultaten snabbt. Som 18-åring året därpå hade han förbättrat sitt personbästa till fina 58.44. Under dessa år hade man ofta små kasttävlingar i den idylliska miljön på Nordanå, senare Nordanåskolan och numera Skellefteå Museum. Där fanns såväl kulring, diskusring som släggning och det var även möjligt att kasta spjut där. År 1972 förbättrade Leif personrekordet ytterligare till 68.34, 1973 till 71.84 och 1975 till 74.56. År 1976 lossnade det ordentligt då Leif vid Finnkampen för första gången passerade 80 metret och förbättrade Lennart Hedmarks distriktsrekord med 58 centimeter till 80.96. Det räckte ändå bara till en femteplats i tävlingen. Vid Finnkampen i Stockholm 1977 blev det ytterligare en rekordförbättring till 82.36 men bara en fjärdeplats för Leif i den stenhårda konkurrensen. I säsongens elfte timme 1978 gjorde Leif en utomordentlig prestation genom att vid tävlingar i Bodö, Norge kasta 84.72, nytt distriktsrekord och andraplats i Sverigestatistiken för året.

Leif Lundmark, Skellefteå AIK spjutkastare i världseliten i slutet av 1970-talet.

Trots att svenska spjutkastare under Leifs aktiva tid höll mycket hög klass deltog han i 20 landskamper 1976-1985 och tog sex SM-medaljer (tre silver och tre brons). Hans spjutkarriärs topp inträffade vid en tävling i Karlskrona i juni 1979 då han gjorde storsensation. Efter att med ett kast på 88.86 överträffat svenska rekordet snuddade han i nästa kast vid 90-metersgränsen med finfina 89.92. Det gav en tredje plats på årsbäсталistan i världen och var en förbättring av hans eget distriktsrekord med drygt fem meter. När friidrottsåret summerades var han världsåtta. Med detta resultat är han Sverigetrean genom tiderna med gamla spjutet (nytt spjut 1986). Som 33-åring 1986 gjorde han 75.06 med nya spjutet vilket var distriktsrekord fram till 2009, dvs. i 23 år. Han blev ”Stor Grabb” i Sverige 1986

Siv Larsson och KG "Lillen" Burlin nia och tia på VK:s rankinglista
Jag avslutar denna artikel med korta presentationer av ytterligare två framstående friidrottare från Västerbotten. Det är K G Burlin och Siv Larsson som inte platsar på min rankinglista, men fanns med som nia respektive tia på den 10-bäсталista som publicerades i Västerbottens-Kuriren i augusti 2010.

Karl-Gustaf "Lillen" Burlin

Stavhopparen Karl-Gustaf "Lillen" Burlin (1944-2010) är placerad tia på Västerbottens-Kurirens rankinglista 2010. Redan under ungdoms- och juniortiden, då han tävlade för Rönnskärs IF, visade han klass med tre JSM-tecken som topp. "Lillen" gick över till IFK Umeå 1966 och det blev hans stora år. Han förbättrade svenska rekordet i två omgångar till 4.81 och 4.82, blev SM-tvåa och 14:e man (bäste svensk) vid Europamästerskapen i Budapest med 4.60. Även 1965 blev han SM-tvåa (4.50) och 1963 SM-fyra (4.40).

I A-landslaget deltog K G fem gånger med en tredjeplats i Finnkampen 1966 på 4.70 som främsta insats. Hans 4.82 stod sig som distriktsrekord för Västerbotten i hela 23 år, fram till 1989! En efterhången axelskada gjorde att han tvingades sluta med sitt stavhoppande i förtid. Fram till pensionen arbetade han som idrottslärare i Skellefteå. I september 2010 avled "Lillen" genom en olyckshändelse i småbåtshamnen i Skelleftehamn.

"Lillen" Burlin hoppar 470 i Örnsköldsvik 1966.

Siv Larsson

Siv Larsson, IFK Umeå (född 1939) är nia på Västerbottens-Kurirens rankinglista 2010 över Västerbottens bästa friidrottare genom tiderna. Hon flyttade till Umeå från Katrineholm 1965 för att utbilda sig till hushållslärare. Under åren 1966-1980 tog hon hem 11 individuella SM-medaljer för IFK Umeå på 1500 m, 3000 m, terränglöpning och marathon. Totalt blev det fyra SM-guld, det första i terräng 2000 m 1966. Terrängguld blev det även 1969 och 1970. Sitt fjärde SM-guld vann hon 1980 då SM på marathon introducerades för kvinnor. Sivs segertid var goda 2.54.39. I landslaget deltog Siv totalt 10 gånger på 1500 och 3000 m. Hennes bästa tider på 1500 m (4.24.8) och 3000 m (9.17.20) var distriktsrekord för Västerbotten innan epoken Birgit Bringslid inleddes i slutet av 1970-talet. 1993 flyttade Siv tillbaka till Katrineholm.

Siv Larsson vinner SM på 4000 m terräng i Umeå 1970.

Längdskidåkning i Skellefteå Idrottscafé i Skellefteå april 2011

av Gunnar Eriksson

Onsdagskväll den 13 april 2011 (efter årsmötet) genomfördes en Idrottscaféträff i Skellefteå med 17 deltagare. Det här var tredje idrottscaféträffen för året och med temat "Längdskidåkning i Skellefteå" var det väl tämligen logiskt att träffen avhölls i Skellefteå Skidklubbs lokaler nedanför Vitberget.

Intressant och givande

– Mycket intressant och givande, summerade Ivar Söderlind, ordförande i Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap som 5-6 gånger om året arrangerar idrottscaféträffar runt om i Västerbotten.

Från vänster de västerbottniska skidhjältarna Lennart "Lill-Järven" Larsson, Martin Lundström och "Jalle" Svensson vid idrottscaféträffen i Skellefteå.

Foto: Ivar Söderlind

På plats var skidlegendarer som Lennart "Lill-Järven" Larsson, Martin Lundström och "Jalle" Svensson med flera där "Lill-Järven" var en av föredragshållarna.

– Jag lärde mig tidigt att man inte ska tävla när man är sjuk. För då kan man ta stryk, sa "Lill-Järven" bland mycket annat och vi imponerades också över vilken statistisk

kontroll han har på alla sina tävlingsinsatser så här drygt 50 år senare.

– Vet du hur många gånger vi tävlade mot varandra, frågade ”Lill-Järven” med adress Martin Lundström som inte hade någon koll på detta. Men det hade ”Lill-Järven”:

– 35 gånger under åren 1951 till 1957. Att jag vann 19 mot dina 16 är jag mycket stolt över, men visst, du var ju då äldre och i slutet av din karriär, sa ”Lill-Järven” som i just Martin Lundström hade en av sina första stora idoler.

Mötte Assar och Sture 172 gånger

– Jag mötte såväl Assar Rönnlund som Sture Grahn 172 gånger och hade minusstatistik mot Assar men plus på Sture, sa ”Lill-Järven” som även berättade många episoder och anekdoter. Tillsammans med bland andra Jalle Svensson blev det också något av en debatt om dagens längdskidåkning med vallningsutvecklingen och allehanda tävlingsnymodigheter.

– Vad tjänar det till med skidbyten mitt i distanserna, undrade till exempel ”Jalle” Svensson.

Informativt om internationell längdskidåkning

Skelefteå Skidklubbs Thomas Granlund jobbar sedan 2007 som teknisk delegat ute i den internationella längdskidåkningsvärlden omkring vilket han höll ett mycket intressant och informativt föredrag.

– Det är inte för pengarna jag gör det, men det är riktigt roligt även om det är långa dagar och slitigt, sa Thomas efter att ha berättat om alla sysslor som en teknisk delegat har på sin arbetsbeskrivning vid de större internationella tävlingarna.

Thomas Granlund t.h. berättade vad han som teknisk delegat gör och jobbar med ute på världscuptävlingarna där han varit verksam sedan 2007. Bland de 16 åhörarna återfanns fr.v. Lars Öster och Gustaf Björklund.
Foto: Ivar Söderlind.

Skid-SM i Lycksele 1934

av Lars Lindgren

Första gången skid-SM arrangerades i Västerbotten var 1931 då Umeå stod som värd. Tre år senare, 1934, var det dags igen och nu var det i Lycksele, som landets elit skulle kämpa om mästerskapen. Det var inte utan att många oroad sig inför mästerskapet. Skulle verkligen den lilla köpingen klara av ett så stort arrangemang? En ort utan militärer. Men när veckan var över fick Lycksele högsta betyg. Sollefteå hade tidigare under vintern haft internationella tävlingar med VM-status, och SM-tävlingarna kom tyvärr något i skuggan av dessa. I organisationskommittén i Lycksele blev jägmästare Fritiof von Sydow ordförande och brandchef M Carlsson utsågs till generalsekreterare.

SM i backhoppning och nordisk kombination kunde inte gå i Lycksele då Lappmarksstaden saknade lämplig skidbacke. De tävlingarna tog Djurgårdens IF hand om. Backhoppningen avgjordes i Fiskartorpets 40-metersbacke i Stockholm medan längdmomentet i kombinerade tävlingen på grund av snöbrist i Stockholmstrakten måste flyttas till Rämshyttan i södra Dalarna.

Invigning i kyrkan

SM-programmet i Lycksele inleddes med invigning i den fullsatta kyrkan lördagen den 10 mars. I sitt invigningstal inför ca 1000 personer framhöll landshövding Gustav Rosén att svenska mästerskapen nu för första gången förlagts till Lappland, skidlöpningens stamområde i Norden där man så länge människor funnits, använt skidan. Tremilen, damernas millopp och en nationell backtävling gick på söndagen, 15 km-loppet på tisdagen, femmilen på torsdagen och budkavlelöpningen avslutningsdagen lördagen den 17 mars. Vid sidan av tävlandet ordnades kabaré på kvällarna i Teaterbiografen (belägen i nuvarande Bäckaborg), dans varje kväll både inomhus och utomhus, konsert och bankett. Och som extra krydda var hertigen av Västerbotten prins Gustaf Adolf (nuvarande kungens far) på plats i slutet av SM-veckan. Och

Så mycket folk hade aldrig tidigare vistats på Storgatan i Lycksele.

Foto: JE Harnesk

samtidigt med allt omkring SM var det marknad i Lycksele med försäljare av alla slag, korvgubbar, klädes- och leksaksmånglare, fotografer, skjutbanor osv. Ett vackert inslag var samerna med sina färgrika dräkter. Det var utlyst allmän flaggning och gatorna var utsmyckade med flaggor, vimplar och girlander.

Start och målplatsen på Umeälven nordost om Lycksele kyrka.
Foto: JE Harnesk

6000 personer vid målet

Tremilssöndagen kom med strålande vinterväder. Det var rikligt med snö men i kyligaste laget, nästan 30 minusgrader vid åttatiden på morgonen och 20 vid starten klockan nio. Fram på dagen steg temperaturen till minus 10. Föret blev alltså mycket kärvt. Dessutom var banan svår och krävande. Ungefär 6000 personer hade samlats vid start- och målplatsen nere på Umeälven i omedelbar närhet av Småskolläraryrkesseminariet nordost om Lycksele kyrka. Från Umeå och Skellefteå hade det kommit extratåg med ca 1500 åskådare.

Den store Sven Utterström från Bodens BK, OS-segrare 1932, skulle nu för första gången tävla på västerbottnisk mark. Utterström ledde vid de två första tidskontrollerna vid 8 och 13 km men föll sedan tillbaka. Martin Matsbo, Hedemora (hette Gustafsson fram till 1928) ledde vid kontroll tre efter 18 km och vid sista kontrollen efter 22 km, men slutlig segrare blev överraskande Lycksele IF:s Halvar Moritz efter en rasande slutspurt. Publiken stormade in efter hans målgång och jublande klubbkamrater hissade honom upprepade gånger högt upp i luften. Lyckseleååkarens segermarginal var en minut och

Halvar Moritz, Lycksele IF hissas efter segern på tremilen.

Foto: JE Harnesk

39 sekunder på tiden 2.30.00. Nils Englund, Boden, blev tvåa, Lars Theodor Jons-son, Wäija-Dynäs, trea och Erik "Kiruna-Lasse" Larsson, Kiruna, fyra. På femte plats kom Matsbo och Sven Utterström föll tillbaka ordentligt och blev tionde man.

På den tiden tävlade man i klass I och klass II och ovannämnda placeringar gäl-ler för sammanslagna klasser. Särar man på klasserna blev Lars Theodor Jons-son vinnare i klass II före Martin Matsbo och Torsten Gustavsson, Jokkmokk. I klass I blev Axel Wikström, Skellefteå, femte man och Hjalmar Bergström, Sandvik, tionde. Bodens BK vann lagtävlingen före Lycksele IF, med Halvar Moritz, Birger Nilsson (13:e i klass I) och John Lindgren (16:e i klass I) i laget.

Matsbo, Erik Larsson, Axel Wikström och Torsten Gustavsson blev efter säsongen uppflyttade till klass I på 30 km. Det blev även Evert Vikström, Norsjö, som på tre-milen i Lycksele åkte in på sjunde plats i klass II. "Särklass för äldre löpare" vann Oskar Magnusson, Granö före Konrad Holmgren, Sorsele och Ludvig Grahn, Vindeln. Magnusson segertid 2.42.55 var nära 13 minuter efter totalsegraren Moritz.

Damernas 10 km

Damerna startade samtidigt som herrarnas 30-km-lopp och skulle åka en mil. Den verkliga överraskningen där blev Linnéa Persson från Vänjaurbäck och tävlande för Lycksele IF. Hon vann klass I före Nancy Sandgren, IFK Umeå. Så många som 14 av de 15 första i resultatlistan tävlade för västerbottniska klubbar och Linnéa Perssons tid räckte till en fjärdeplats i hela tävlingen. SM: et vanns av Sigrid Nilsson (senare Nilsson-Vikström), Trångsviken före Greta Johansson Vännäs SK och Elsa Jonsson, Delsbo. Sigrid Nilsson tog nu sitt andra SM. Det skulle under kommande år bli ytterligare tre SM-segrar för henne. Inte illa speciellt med tanke på att damerna på hennes tid hade endast ett lopp i mästerskapen.

Sigrid Nilsson, Trångsviken segrade på 10 km.

Foto: JE Harnesk

”Lycksele hade häromåret byggt en backe och byggde ut den förra hösten”, kunde man läsa i Svensk Skidsport och backen skulle nu användas för en nationell tävling utan SM-status. Flera tusen personer hade samlats på älven nedanför hoppbacken på Korpberget invid landsvägsbron över Umeälven. De fick bland annat se ett hopp på 34 m, dagens längsta. Segrare bland ett 25-tal hoppare blev Gunnar Bergström från Friska Viljor, Örnsköldsvik. Som redan framgått avgjordes Svenska Mästerskapet samma dag i Fiskartorpet i Stockholm.

Svår terräng

På tisdagen klockan 9.00 var det start för 15 km i svår terräng som det hette på den tiden. Vid starten var det 15 minusgrader. ”Banan var trevlig och fick idel beröm.” Vid målpplatsen fungerade högtalaren perfekt och kontrolltiderna duggade tätt. Den åtta meter långa och fyra meter höga anslagstavlan sköttes av fyra man och visade i tidsföljd de 15 bästa löparna vid samtliga kontroller. Efter 8 km ledde Nils Svärd, Frösö IF före Allan Karlsson, Bodens BK, och slutsegraren Martin Matsbo, Hedemora som med startnummer 4 var först i spåret under större delen av loppet. I mål var Matsbo

18 sekunder före tvåan Svärd och ytterligare 40 sekunder före trean Nils Englund, Boden. Fyra blev Halvar Moritz och sexa Hjalmar Bergström, Sandvik. Axel Wikström, Skellefteå kom in som tredje västerbottning på en 15:e plats. Juniörernas 15 km vann Lennart Lindberg, Trångsviken, bror till Kalle Lindberg som blev sju i seniorklassen. Av länsåkarna i juniorklassen blev Karl Renman, Sorsele fyra och David Åberg Vännäs, femma.

Torsdagens femmil

Under onsdagen hade prins Gustaf Adolf kommit med tåg till Lycksele och fick nu bevitna torsdagens femmil. Det var tio minusgrader vid starten klockan åtta. Redan vid niotiden hade ca 1000 personer infunnit sig och allt fler samlades vid målpplatsen efter att köpingens alla butiker stängt vid tio-tiden. Med tåget från Umeå kom 500 läroverks-ungdomar under rektor Granfelts ledning.

Martin Matsbo, Hedemora
Svensk mästare på 15 km.
Foto: JE Harnesk

Prins Gustaf Adolf kom med tåg till
onsdagens femmil. Här vid starten.
Foto: JE Harnesk

Liksom vid SM i Umeå 1931 gick femmilsbanan ett varv och ansågs mycket tung, på gränsen till farlig. I Svenska skidförbundets styrelseberättelse för 1934 skrevs att "det förekom stigningar, som voro så branta, att man måste trampa på tvären för att komma upp".

John Lindgren berättar om femmilsloppet

Skidvärldsmästaren John Lindgren från Hedlunda utanför Lycksele skriver i sin bok "Skidminnen" om femmilsloppet: "SM-spåren var svårighetsmässigt bortom all ära och redlighet. Annandag jul var jag ute med mina bröder Ivan och Gösta för att pröva femmilsbanan som gick i en enda slinga. Vi hann bara avverka två av de fem milen; dels låg snön djup i det ouppåkta spåret, dels var banan oerhört svår. Sedan skidförbundets bankontrollant åkt spåret måste de svåraste uppförs- och utförsbackarna uteslutas eller förenklas på olika sätt."

Från tävlingen berättar John vidare.

"Utför Prinsbacken i Bocksliden åkte Utterström och jag jämsides. Backen var längst ner så brant att man inte kunde se det partiet förrän man kommit en bra bit utför. I motsats till Utterström hade jag åkt banan i förväg. Jag klarade därför utförslopan under det att min alltid respektgivande konkurrent körde omkull ordentligt.

Vid Storbacken på södra sidan av Umeälven låg en annan svår utförsbacke. Där befann jag mig i halvsittande ställning efter en omkullåkning då Thule Persson från Storuman kom flygande i luften över mig utan den blekaste aning om att han just då passerade mig. Det var rena teatern både här och på andra ställen efter spåret.

... min bror Ivan fick kramp i ett ben vid en omkullåkning i en backe och blev liggande en bra stund innan han kunde ta sig upp."

John Lindgren, Lycksele IF. Teckning av Einar Härlin i Västerbottens Kuriren 1931.

Ivan Lindgren, Lycksele IF ledde femmilen i Lycksele men fick kramp och slutade femma. Foto: JE Harnesk

Bröderna Lindgren ledde i början

Första kontrollen låg i Karonsbo efter 14 km. Dit var bröderna Lindgren, Lycksele IF snabbast, Ivan först, John tvåa. Vid andra kontrollen, 24 km, hade Nils Englund bästa tid före "Uttern". Utterström bröt sedan ena skidan. Vid 32 km var man tillbaka i Karonsbo och Ivan Lindgren var nu åter i ledningen. På väg till Granarp, efter 41 km, fick Ivan kramp i benen och föll tillbaka. Englund var på nytt etta, "Uttern" tvåa, Moritz trea och Ivan fyra.

Nils Englund, Boden, vann femmilen 22 sekunder före Halvar Moritz. Foto: JE Harnesk

I mål var Englund först med tiden 4.37.47 men endast med en marginal på 22 sekunder till Halvar Moritz. Utterström kom på tredje plats 50 sekunder efter Moritz, Ivan Lindgren blev fyra i klass I men femma totalt eftersom Lars Theodor Jonsson, Wäija-Dynäs vann klass II på bättre tid. Thule Persson, Storuman, blev sju sammanlagt och John Lindgren nionde man. Lagtävlingarna var på den här tiden viktiga och i denna svåra femmil vann Bodens BK med laget Nils Englund (etta), Sven Utterström (tre) och Sivert Mattsson (sex) totalt men femma i klass I. Lycksele IF blev tvåa med trion Halvar Moritz (två), Ivan Lindgren (fyra i klass I, femma totalt) och John Lindgren (åttonde i klass I, nionde totalt). I Lyckseles andralag, som blev femma, åkte Gösta Lindgren, bror till Ivan och John. I laget ingick även Hjalmar Jonsson och Birger Nilsson. Slutligen kan noteras att Ludvig Grahn, Vindeln, vann särklassen för äldre löpare på 5.07.14.

Budkavle-SM

Budkavlen var på den här tiden vid sidan av femmilens SM:s stora nummer och i den deltog oftast de bästa längdåkarna. Samling inför start skedde klockan tolv fredag natt på järnvägsstationen i Lycksele. Tyvärr kom endast sex lag till uppropet. Efter samlingen bar det i väg med buss till Brattfors, 2 mil sydväst Lycksele. Där fick man "en bastant nattmåltid", innan det klockan två var dags för prins Gustaf Adolf att starta löparna med kommandot "gå". Vid starten var det åtta minusgrader och lätt snöfall, som under natten betydligt ökade och övergick till snöyra. Första sträckan gick till Kattisavan, 28 km fågelvägen, med mellankontroll vid sjön Botten. Där hade

kontrollanten gjort det varmt och bekvämt med utbredda renhudsfällor där en del intresserade tillsammans med prinsen samlats och ”förnöjdes” med varm korv och kaffe. I det ymniga snöfallet gällde det för löparna att snabbast möjligt ta sig fram i terrängen. E Palmberg, Bollnäs, kom klockan 07.42.30 först till kontrollen i Kattisavan.

Sedan handlade det om att ta sig till de tre milen till Ruskträsk med mellankontroll i Brännan. Dit anlände stockholmslaget Stigfinnarna, IFK Umeå och GIF Bollnäs samtidigt, men till Ruskträsk kom IFK Umeå i ensam ledning klockan 13.14. Därefter gällde det att via Stensund ta budkavlen till Lycksele, 31 km fågelvägen. I Stensund var Bollnäs i ledningen sedan IFK Umeås åkare haft oturen att tappa sin karta och tappat ca 40 minuter på tåten. Bollnäs höll laget ända in i mål och vann på tiden 15 timmar 48 minuter och 17 sekunder, drygt åtta minuter före Lyckseles första lag. Lyckseles lag II blev trea, IFK Umeå fyra och Stigfinnarna femma. I 20:s lag bröt sedan en av lagmedlemmarna fått kramp i benen.

Halvar Moritz överlägsen

Halvar Moritz i Lycksele lag II gjorde en mycket bra sista sträcka, som han vann med nästan 32 minuter. Moritz fullbordade därmed en fin SM-vecka. Etta-tvåa-fyra i längd tävlingarna och så en fenomenal sista sträcka i budkavlen. Efter SM-insatserna berättade Halvar varför han lyckats så bra i hemma-SM. Det var nämligen första året han riktigt gått in för skidåkning och underkastat sig rationell träning. Hans bästa merit tidigare var femteplatsen på 30 km vid SM 1933. Han trodde inte att han ett annat år ville offra sitt arbete och sina privata intressen för skidlöpningen som han gjort under 1934. Han menade att det vore omöjligt att hålla sig i tåten bland storrännarna om man samtidigt något så när ville vara sig själv och ägna åt sina intressen och sin familj. Hans fina SM-insatser gjorde att han kom med till FIS-/VM-tävlingarna i Tjeckoslovakien 1935. Där fick Moritz åka alla tre loppen, 18 km, 50 km och stafett. Han blev bland annat nionde på femmil, som Nils Englund vann före Finlands Klaes Karpinen. Men Lyckselelöparen visade varken förr eller senare, samma fina skidloparform som denna marsvecka i ”Lapp-Stockholm”.

Hemmaåkaren Halvar Moritz avslutade SM-veckan med en fenomenal slutsträcka i budkavlen. Foto: JE Harnesk

Skidtävlingar i Skellefteå 1894 och 1895

av Bruno Lundström

Skidåkningen har djupa rötter i Skellefteåbygden. Det visar i högsta grad fyndet av Kalvträskskidorna, vars ålder bestämts till 3200 f. Kr. "Kapprännande" på skidor har säkert ägt rum så länge skidor funnits. Ändå är det först en militärtävling i Oslo 1767, som räknas som den äldsta "riktiga" skidtävlingen med bevarad resultatlista, banlängd med mera. Den äldsta på liknande sätt noterade längdskidtävlingen i Sverige arrangerades i Bellevueparken i Stockholm den 25 februari 1879.

Första tävlingen 1894

Den första dokumenterade skidtävlingen i Skellefteå ägde rum söndagen den 11 mars 1894. Arrangör var Skellefteå Gymnastikförening med stöd av den nybildade Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige. Oskar Isaksson från Ersmark segrade i längdåkningens 27 km och i backhoppningen på Mullberget vann R. Andersson i den större backen och August Johan Hedberg i den mindre.

Det första meddelandet om, att skidtävlingar skulle anordnas kunde man läsa i Skellefteå Nya Tidning den 12 februari 1894 där en annons med nedanstående innehåll fanns införd:

SKID- TÄFLAN

Kommer att anordnas i slutet af februari
eller i början af Mars d. å.
Täflingen omfattar dels backåkning för äldre
och yngre dels längdåkning för äldre
amatörer (20-åringar och däröfver)
med omkring 25 kilometers bana.
Anmälan för deltagande torde göras i hr
Börje Lagergrens Bokhandel före den 17
Februari. *Ingen anmälningsavgift*
Skellefteå Gymnastikförening

27 anmälda och 15 startande

Den annonserade tävlingen kom att genomföras den 11 mars 1894 och det är den äldsta dokumenterade skidtävlingen i Skellefteå. Av de 27 anmälda var det endast 15 deltagare, som ställde upp vid starten, som troligen ägde rum antingen i korsningen Storgatan/Västra Trädgårdsgatan (numera Stationsgatan), det vi i dagligt tal kallar

”Öhmans hörna”, eller i korsningen Hörnellgatan/Storgatan. Banan gick via Fällbäcken och Boviken till Kåge. Därifrån följde spåret nuvarande Gamla Kågevägen till Dalkarlsleden, vek av mot Dömantjärn, förbi Klockarberget och tillbaka till målplatsen (=startplatsen). Den 27 km långa banan gick på ”banad skogsväg och resten av uppgången spår genom skog.”

På initiativ av Skellefteå Gymnastikförening

I ”Tidning för idrott”, nr 15, 1894, kan man under rubriken ”Skidtäflan vid Skellefteå” bl.a. läsa

”På initiativ af Skellefteå gymnastikförening hafva under mars månad (läs 11/3) skidtäflingar anordnats vid Skellefteå för amatörer i staden och i omnejden. Programmet har upptagit dels backning, dels längdåkning. På slaget 6 f.m. startade n:r 1 – ordningen här liksom vid backhoppningen bestämd genom lottdragning - och efter honom följde i god ordning de öfriga med 3 minuters mellanrum. Banan har befunnits vara 27 km lång och utgjordes halfva vägen av banad skogsväg på temligen kuperad mark, 10 km af landsväg och resten af uppgången spår genom skog. Föret var öfvervägande bra; termometern visade – 9 å 10 gr. C.”

En orsak till att man startade så tidigt var att man ville undvika dagsmeja. Eftersom tävlingen gick en söndag önskade man – med hänsyn till kyrkan - att loppet skulle vara avslutat, innan högmässan började. Vid starten i tio minusgrader gick åkarna ut med tre minuters mellanrum.

Startade 5.30 på morgonen

I Skellefteå Nya Tidning den 12 mars framgår, att längdtävlingen startade redan 5.30 på morgonen och att evenemanget samlade många åskådare. ”Mesta uppmärksamheten tilldrog sig Oscar Isaksson. Att han var den ’styfwaste’ var allmänhetens åsikt, synnerligast sedan han framkommit först till målet, fastän han startat några minuter senare än n:r 1, som han sålunda åkt om. Han tog första priset.”

I en intervju 50 år efter loppet berättade Oskar Isaksson, att handlaren i Ersmark, där Oskar bodde, övertalade honom att anmäla sig till tävlingen. Handlaren visste, att Oskar vintertid varje dag åkte skidor från och till jobbet på sågen i Kåge (en mil enkel väg) och att han tack vare detta var mer vältränad än de flesta.

Krimmermössa och yvigt svart skägg

Segerherren Oskar Isaksson bodde alltså i Ersmark och uppträdde i krimmermössa och yvigt svart patriarskskägg (se fotot från tävlingen 1895). Han var en 38-årig tio-barnsfar, som i ungdomsåren kommit från Tornedalen till Skellefteåbygden. Oskar var ett konditionsfenomen som på en dag åkte spark till sin bror i Luleå och hem dagen efter.

I en artikel i Norra Västerbotten den 5/2 1982 om ”Första skidtävlingen i stan av-

gjordes 1894” efterlyser Åke Forsberg, signaturen ”Fotrex”, en fullständig prislista med tider. Han avslutar med följande uppmaning ”*Finns det någon skelleftebo som har uppgifter, var god kontakta NV-sport.*”

Prislista från tävlingen 1894

Stig Henrik Viklund på Skellefteå museum, som forskat om sport och idrott före 1900 har presenterat följande prislista från tävlingen:

1. Oskar Isaksson	arbetare Ersmark	fick 30 kr	2.05.46
2. Karl Johansson	bondson Boviken	fick 20 kr	2.08.07
3. J. Markgren	bondson Kåge	fick 15 kr	2.13.40
4. Karl Gunnar Noring	bokhållare Skellefteå	fick 10 kr	2.21.45
5. Rudolf Andersson	bagare Skellefteå	fick 10 kr	2.22.15
6. C F Rosendahl	bokhållare Ursviken	fick 5 kr	2.22.27
7. Oskar Sjöström	bokhållare Skellefteå		2.35.22
8. Leon. Lindgren	bokhållare Ursviken		2.39.33
9. C O Pettersson	dräng Skellefteå		2.47.30
10 Johan Sjöström	bokhållare Skellefteå		3.03.55

Följande bröt loppet: K A Furberg, arbetare Skellefteå, J A Henriksson, bokhållare Ursvik, Gustaf Andersson, bondson Bovik, Aug. Dahlin, barberare Skellefteå och H J Helleberg, bokhållare Skellefteå.

Backåkning på Mullberget 1894

I ”backåkningen”, som ägde rum på Mullberget, kunde man tävla antingen i den större backen eller i den mindre backen. R Andersson, som tog första pris i större backen fick i pris 20 kr. Tvåan Carl Noring tilldelades damernas hederspris ett reseetui och ”ingeniör” Holmgren fick som trea en sejdel. De som erhöll priser i tävlingen i den mindre backen var:

August Johan Hedberg	klocka
Hj Wallin	skrivställ
Ragnar Liedgren	1 par skidor
R Wahlberg	pennkniv

De flesta priserna var skänkta av Markstedt & Söner och man kan förmoda, att många av deltagarna, som titulerades bokhållare (dvs. kamrerer och kontorister), var anställda hos träpatronfirman, som vid den tiden ägde sågverken vid Lejonström, Björnholmen och Sävenäs. Att det blev Skellefteå Gymnastikförening, som arrangerade den första skidtävlingen, kan ha berott på, att tävlingens bokhållare var medlemmar i den föreningen.. De tävlingar, som ägde rum på landsbygden under de följande åren hade annars ofta skytteföreningar som arrangörer.

Här är de 36 deltagarna i skidtävlingen fredagen den 8 mars 1895 i Skellefteå uppställda ” vid Markstedts hus i västra delen av Storgatan klara att åka sträckan staden – Fällbacken - Boviken – Kåge – Dalkarlsleden – staden.

4:e åkaren från vänster i svart skägg är loppets segrare Oskar Isaksson tid: 1.54.50. 2:a löparen fr.v. är Anton Markström, Medle, som blev tvåa tid: 2.03.16. Nr 12 är Kalle Johansson, Boviken, nr 5 är snickaren Engman, en gång i tiden känd storrännare. Nr 10 är Rudolf Andersson Säwenäs. Åkaren med startnummer 16 är Nils Marklund, Medle, som antagligen bröt, eftersom han inte finns bland de 32 löparna i resultatlistan. Inte heller nr 5, som är Salomon Lundström, Medle finns noterad för någon tid. Andrapristagaren Anton Markström berättade, att han måste plocka tallskott och tugga på för att komma igenom en mattighetsperiod, som han råkade ut för under tävlingen. På fotot kan man se, att de flesta åkarna har näbbskor med skoband och att skidorna är vanliga snöskidor, som allmänt användes när man färdades på snö. ”Vissa åkte med en stav, bl a Karl Johansson ”

Originalfotot, som finns inramat hos Bertil Lundström i Medle, lånades in till Skellefteå museum av Ulf Lundström och finns numera som negativ på Skellefteå museum.

Fotot ansågs tidigare vara från 1894 års tävling, men Stig-Henrik Viklund på Skellefteå museum har efter forskning kommit fram till att fotot är från 1895.

Resultatlistan från 1895 års tävling: (I SNT 11 mars 1895 presenterad i frakturstil)

1. Oskar Isaksson	i Ersmark	1.54.50	50 kr och silvermedalj
2. A. Markström	i Medle	2.03.16	20 kr och bronsmedalj
3. J. Burström	i Bowiken	2.04.15	15 kr och bronsmedalj

4. L. Lindberg	i Bergsbyn	2.05.08	10 kr
5. And. Gustafsson	i Ersmark	2.05.23	7 kr
6. Karl. Johansson	I Bowiken	2.06.13	5 kr
7. K. Sundbom	i Kåge	2.08.55	5 kr
8. O. Berglund	i Kåge	2.10.12	
9. W. Stenberg	i Elfslunda	2.11.32	
10. R. Andersson	i Säwenäs	2.13.44	
11. A. Brännström	i Kåge	2.13.45	
12. Ol. Markström	i Kåge	2.13.50	
13. K. Wikström	i Kåge	2.15.12	
14. S. Berglund	i Kåge	2.15.13	
15. Aug. Johansson	i Bowiken	2.16.07	
16. Karl Öhqwist	i Lund	2.16.32	
17. S Wallström	i Kåge	2.17.37	
18. C. J. Beckman	i Kåge	2.18.13	
. Nils Hedblad	i Bergsbyn	2.18.13	
20. Oskar. Brännström	i Kåge	2.21.10	
21. Lars Lundström	i Myckle	2.21.29	
22. Gust. Bergström	i Bergsbyn	2.22.20	
23. Jonas Öhlund	i Bowiken	2.24.47	
24. Joh. Markstedt	i Fällbäcken	2.25.03	
25. Fredrik. Holmgren	i staden	2.25.49	
26. Gust. Sundberg	i Kåge	2.26.38	
27. Joh. Johansson	i staden	2.27.10	
28. Karl Berggren	i Kåge	2.28.38	
29. Aug. Dahlin	i staden	2.29.04	
30. Oskar Sjöström	i staden	2.33.10	
31. J. W. Engman	i staden	2.49.22	
32. H. Nilsson	i Norrböle	2.52.15	

38-årige segraren Oskar Isaksson, boende i Ersmark och uppväxt i Tornedalen, uppträdde i krimmermössa och yvigt skägg. För segern 1895 fick han silvermedalj och 50 kr. Den summan motsvarade 25 dagsförtjänster för Oskar som hade 12 timmars arbetsdag på sågen i Kåge.

I tävlingarna i "backåkning", på Mullberget, som ägde rum söndagen den 10 mars 1895 med start kl. ½ 8 deltog 40 backhoppare av 51 anmälda. De som fyllt 16 år tävlade i den backe, vars stup var 1½ m högt och de som var yngre där stupet var 1 meter högt.

"Som prisdomare wid täfplingarna fungerade Kaptenen och Riddaren O Schildt, Apotekaren A Holmstrand, Consul J Sandström, Bankkamrer W Adlerstam, Consul E Törnsten och Kand. Fahlander."

Resultat

Backåkning för äldre:

1:a pris	Gustaf Engström	Hedensbyn	revolver och bronsmedalj
2:a pris	C O Östlund	i staden	antik snusdosa och bronsmedalj
3:e pris	Otto Strandberg	Morön	1 årgång Svea
4:e pris	Vitor Stenberg	Elfslunda	sejdel
5:e pris	Alfred Lindmark	Norrböle	1 par skidor
extra pris	K Holmgren	i staden	silverbägere (damernas h-pris)

Backåkning för yngre:

1:a pris	Nils Engström	Bergsbyn	salongsgevär
2:a pris	Hj Wallin	i staden	skrifställ
3:e pris	Helmer Hedström	Norrböle	1 par skridskor
4:e pris	J K Andersson	Sunnanå	kompass
5:e pris	Viktor Hedström	Hedensbyn	Ballks idrottsbok
6:e pris	K F Lindqwist	Norrböle	bägere
7:e pris	Johan Wallmark	Myckle	signalklocka för sparkstötting
8:e pris	Salomon Holmqvist		sportkniv

Medaljerna till tävlingarna var skänkta av Föreningen för Skidlöpningens befrämjande i Sverige.

Sammanställt av Bruno Lundström på grundval av Stig Henrik Viklunds kompendier och med citat från Skellefteå Nya Tidning februari och mars 1894-95 samt Tidning för Idrott nr 15 1894

Annons ur Västerbottens-Kuriren den 8 juni 1935.

Svenska CYKLAR

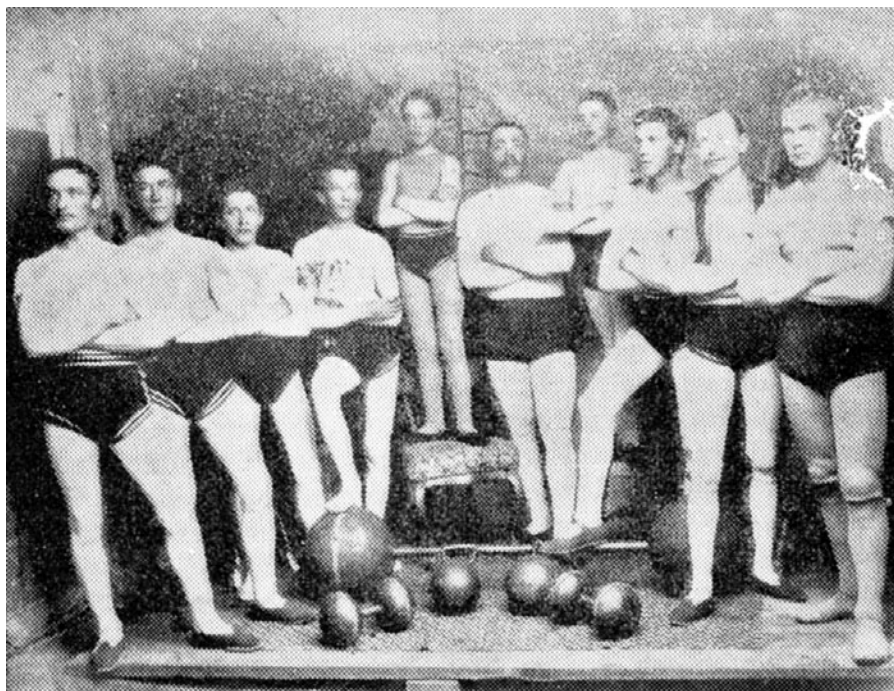
med ett års garanti från kr. 90:—, Eder gamla cykel tages i utbyte. Beg. nyrenoverade cyklar fr. kr. 30:—, Däck, slangar och reservdelar till rätt pris. Rengöring o. smörjning samt alla slags reparationer utföras till billiga priser, dock erhåller Ni ett omsorgsfullt gjort arbete.

IVAR NYMANS AGENTURAFFÄR, Gargnäs.

Tyngdlyftning i Västerbotten – historia och nutid

av Lars Lindgren

Torsdagen de 22 september 2011 hade Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap kallat till en caféträff i IFK Umeås klubblokal på Hyggesvägen i Umeå. Ämnet för kvällen var "Tyngdlyftning i Västerbotten – historia och nutid" och 24 frågvisa åhörare hade sökt sig till träffen. Olof Lodin, Tomas Wermelin, Erik Henriksson och Mats Bäckström berättade om hur tyngdlyftarna har haft det genom åren i ett samtal som leddes av VIS:s ordförande Ivar Söderlind.

Atletklubben Concordia var föregångaren till Lycksele IF. Kraftkarlarna på bilden är fr.v: Arvid Franklin, Elof Lindgren, Edvard Jonsson, Ludvig Nordenstam, John Åberg, Edvard Bäcklund, Arvid Söderlund, Gustav Nygren, K.G.A Hellström och Edvard Björk.

1898 bildades "Atletik och Gymnastikklubben Concordia" i Lycksele

Tyngdlyftning har gamla traditioner i länet. Redan 1898 bildades "Atletik och Gymnastikklubben Concordia" i Lycksele och år 1900 kom "Umeå Atletikklubb." Båda klubbarna hade tyngdlyftning på programmet. Vid marknader och större helger hade man livligt besökta uppvisningar. Västerbottens tyngdlyftningsförbund bildades 1944

och de allra första klubbarna var Robertsfors IK, I 20 IF, Sikeå IK, Tegs SK och Öreströms tyngdlyftningsförening. Andra tyngdlyftningsklubbar under årens lopp är bl a Rönnskärs IF, Nysätra AK, Bolidens AK, Skellefteå AK och framför allt IFK Umeå och Vilhelmina TK.

Erik Henriksson t.v. berättar om sin tid som tyngdlyftare med Mats Bäckström, Olof Lodin och Tomas Wermelin som intresserade åhörare.

Foto: Hans-Olov Lundkvist

Erik Henriksson tävlade 1945 – 1975

Förre lyftaren Erik Henriksson bidrog till intressanta berättelser från sin aktiva tid mellan 1945 och 1975.

– Jag tävlade i 52 kg-klassen och gjorde bland annat 60 kg i enarmsryck och 112,5 kg i marklyft med en arm, berättade Erik, länets andre lyftare som blev ”Stor Grabb”. Den förste var Skellefteåpolisens Eugen Jonsson, som bl a blev svensk mästare 1950 och även svensk rekordhållare.

IFK Umeå tog upp tyngdlyftning på programmet 1953 och blev snabbt den dominerande klubben i länet. Klubbens förste svenske mästare blev Axel Karlström 1958 som upprepade segern 1959. Deltagarna var ense om Mikael Persson från Blattnicksele och tävlande för IFK Umeå är Västerbottens bästa tyngdlyftare genom tiderna. Som fjortonåring debuterade han i Ungdoms-DM i Umeå. Ett år senare blev det silver i Ungdoms-SM och så småningom 33 ungdomsrekord för lyftartalangen, som tävlade i sju år för IFK Umeå.

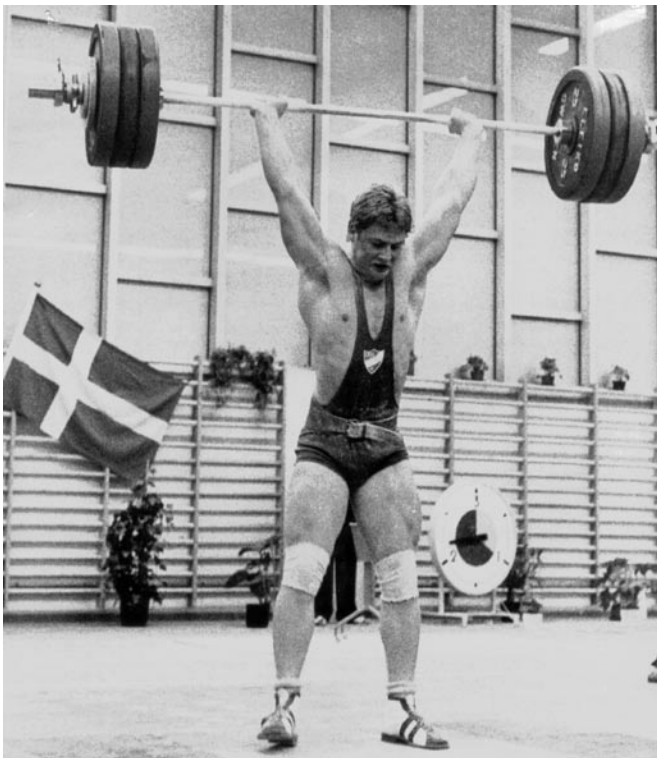
Nia vid OS i Moskva 1980

– Mikael Persson tävlade inte särskilt ofta men har trots det en imponerande meritlista, berättade Olof Lodin och Tomas Wermelin. På den finns bland annat ett JVM-brons, svenskt seniormästerskap, nordiskt juniormästerskap, landskampssegrar och massor av svenska och nordiska rekord. Vid OS i Moskva 1980 blev han som 21-åring, nionde man i den stenhårda 100 kg-klassen med 160 kg i ryck och 200 kg i stöt, sammanlagt 360 kg vilket var lika med nordiskt rekord.

Tidigare fanns det tre moment i tyngdlyftning.

– Ja, det var press, ryck och stöt, men pressmomentet togs bort 1972. Anledningen var att man ville korta av tävlingarna. Med alla tre

momenten tyckte man, att tävlingarna blev alltför långa, sade Olof Lodin.

Mikael Persson, IFK Umeå 9:a på OS i Moskva 1980.

Foto: Ur IFK Umeås jubileumsbok 2001.

Stora tyngdlyftningstävlingar i Umeå

Det har arrangerats flera stora tyngdlyftningstävlingar i Umeå. Arrangemangen har alltid fått beröm.

– Vi har t o m blivit tillfrågade om vi skulle kunna tänka oss att arrangera ett VM, men vi ansåg oss inte ha resurser till något så stort. Men det kändes ju bra att vi blev tillfrågade, tyckte Olof Lodin. Redan 1957 arrangerade IFK Umeå Senior-SM i tyngdlyftning i K4:s gymnastiksal och i november 1976 Ungdoms-SM i Sporthallen där 17-åriga Mikael Persson vann 90 kg-klassen på sammanlagt 270 kg. Mikael hade då det svenska rekordet i klassen med 292,5 kg.

Under 1980-talet svarade IFK Umeå för två stora internationella lyftarrangemang i

Sporthallen, dels Sweden Cup i december 1981 och dels landskampen mot Finland 1983.

Världseliten deltog vid Sweden Cup i Umeå 1981

Vid Sweden Cup deltog bland annat världsmästare och världsrekordhållare från Ryssland. Anatolij Pisarenko, som nyss hade övertagit supertungsviktstronen, var en av de mest namnkunniga deltagarna. Ett mycket uppskattat inslag i det arrangemanget var att deltagarna, inkvarterade på Esso Motor Hotell, på luciamorgonen fick besök av Lucia med tärnor. Från början av 1990-talet fram till 2006 arrangerades innan jul populära ”Julskinkan” där julskinkor delades ut i pris.

IFK Umeå och Vilhelmina Tyngdlyftningsklubb är idag de enda länsklubbar som har tyngdlyftning på programmet. Jonny Kärkkäinen, numera ordförande i Svenska Tyngdlyftningsförbundet, flyttade till Vilhelmina och bildade klubben där 1988. Mest framgångsrik har Mi Domthaisong varit. Han kom till Sverige och Vilhelmina som 11-åring 1990, började i tyngdlyftningsklubben och vann flera USM, Ungdoms-EM och blev svensk mästare 2003.

Doping och ledarbrist

Olof Lodin berörde även ett par mindre trevliga saker inom tyngdlyftningssporten: – Det är många idrotter som har drabbats av samma sak om tyngdlyftningen. Vad jag tänker på är dopingen. Den olympiska lyftningens framtid ser i länet och i hela landet mörk ut. Och en annan sak som vi också delar med många andra idrotter är bristen på ledare.

Mycket annat togs upp under den mycket uppskattade träffen och vi åhörare fick lära oss mycket om tyngdlyftningssporten i Västerbotten. Den som vill veta mer hänvisar vi till jubileumsboken ”Västerbottens Idrottsförbund 100 år, 1908-2008”.

Fr.v. Mats Bäckström och Olof Lodin, båda under många år engagerade i IFK Umeås tyngdlyftningssektion. Foto: Ivar Söderlind

Ett oslagbart svenskt rekord av Lars Sundström, Sandviks IK?

av Karl-Gustaf Löfgren

Den 20 Mars 2012 hade Sandviks IK årsmöte. Dagordningen för mötet såg mycket traditionell ut. Det var först i samband med nyvalen i sektioner och styrelse som i varje fall undertecknad blev överraskad. Plötsligt föreslog ledamöter för valberedningen nyval av ordförande. Lars Sundström som bara tillhört styrelsen i 52 år varav 48 år som dess ordförande skulle ersättas av vår före detta målvakt Ingemar Strandberg.

På mållinjen med fulla stavtag

Förstå mig rätt, även en närmast osannolik idrottsledare som Lars Sundström måste lägga ordförande klubban på hyllan någon gång, men vi Sandvikare har hela tiden bortsett ifrån denna självklarhet. Alla Sandvikare förstår hans beslut, och jag lovar att alla vet att han lämnar oss på mållinjen med ”fulla stavtag”. Hans gärning inom klubben kommer aldrig att överträffas.

Jag kan inte förstå hur han burit sig åt. Det hjälper förstås att han arbetat oavbrutet, att hans omdöme är suveränt, att han har en enorm social begåvning

och att han bevarar lugnet. Kärleken till idrotten och Sandvik delar han med sin sedan några år avlidne bror Gunnar. Båda har prisats av den svenska idrottsrörelsen.

Lars Sundström vid idrottscaféträff med Sandviks IK 2005

Foto: Ivar Söderlind

Började som fotbollsspelare i juniorlaget

Lasse är född 1936 och började som fotbollsspelare på allvar i juniorlaget i början av 1950 talet. Det blev en kort period i B-laget och därefter A-laget tillsammans med sin klasskamrat från Sandviksskolan Lars-Erik Bäckström. De fick tampus i division 3 tillsammans med länslagsspelare som Åke Johansson, Leif Andersson, Torsten Norman, Sten Åke Abrahamsson och Per Erik Ohlsson. Han debuterade i A-laget redan

som 16 åring i en träningsmatch mot Älgarna från Härnösand på Sandviks grusplan som var mycket tungsprungen. Det gick utmärkt för Lasse, men han blev trött mot slutet. Då ingrep Torsten Norman och skrek: "För f-n Lasse Sundström ne och hämt opp bölla". Sandvik vann förstås! Lasse hann t.o.m. spela några år tillsammans med undertecknad som är sju år yngre.

I styrelsen sedan 1959

Hans bana i styrelsen började 1959 innan han hann avsluta sin tid som spelare. Hans första uppgift var att undersöka möjligheterna att stärka klubbens ekonomi med en så kallad "Kängskodans" på isen bakom Omberget. Hans undersökning slutade med att han blev blöt om fötterna. Det var alltför rikligt med "flömmåla" (vatten på isen som tillkommit på grund av höjningar av vattenståndet). Det fick bli ett annat koncept med danser på den sedan några år nedbrunna sporthallen. De blev så lönsamma att hans gymnasiekompis och klubbens kassör Per Olof Petterson fruktade rån och Lasse och han följdes till bankfacket efter dansen. Pengarna användes bl. a. för att bygga klubbstugan med kansli. Lasse ledde också det arbetet.

Några höjdpunkter och Sandviksanda

Lasse arbetade för hela klubben och några höjdpunkter är JSM i skidlöpning (1970) där Tomas Magnusson slog igenom, SM i modern femkamp (1987) och EM i modern femkamp (1989), där den olympiske silvermedaljören i Los Angeles 1984 Svante Rasmusson den gången bara var funktionär.

Jag talade med Lasse söndagen före påsk. Han berättade om det nya Sandvikslaget som varit med i en träningsturnering i Vännäs. Han talade entusiastiskt om det unga laget, där samtliga juniorer som vann rubbet under fjolåret nu förstärker A-laget. Alla juniorer sa nej tack till Umeå FC:s elitsatsning. Det kallas för Sandviksanda eller hur Ingemar!

Bengt Forsman, VIS:s förre ordförande delar ut Sällskapetets nål till Lars Sundström vid idrottscaféträffen 2005
Foto: Ivar Söderlind

Aktuella meddelanden

VIS:s årsmöte

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskaps 14:e årsmöte ägde rum den 14 mars 2012 kl 18.00 i IFK Umeås klubblokaler på Hyggesvägen 19 (innan Idrottscaféträffen om boxning).

Årsmötet hade samlat 14 deltagare. Ivar Söderlind omvaldes till ordförande på ett år. Omval på två år blev det av Gunnar Eriksson, Karin Holmgren, Eskil Tåg och Leif Stening samt fyllnadsval på ett år av Staffan Brännström. I valberedningen invaldes Lars-Olof Hansson (sammankallande). Samtliga revisorer valdes om. Balans- och resultaträkning godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för 2011. Likaså godkändes budget och verksamhetsplan för 2012 och beslut togs om oförändrade årsavgifter.

VIS:s styrelse Hedersledamot

Lars Öster, Storgatan 39, 930 55 Jörn
Telefon: 0916-103 62 (b)

Ordförande

Ivar Söderlind, Gökropsvägen 5 B, 906 51 Umeå
Telefon: 090-77 51 68
E mail: ivar@ortrask.se

Sekreterare

Lars Lindgren, Hoppets Gränd 10, 903 34 Umeå
Tel 090/12 80 25 (b), 070-647 34 12
Email: larsli@telia.com

Kassör

Leif Stening, Gökropsvägen 7 J, 906 51 Umeå
Telefon: 090-13 64 97 (b), 070-66 02 189
Email: leif.stening@umehus7.ac.se

Övriga ledamöter

Gustaf Björklund, Törnskatevägen 39, 906 51 Umeå
Telefon: 090-12 52 62, 076-201 13 42
Email: gustav.bjorklund@mariehem.net

Birger Boström, Blomstervägen 8, 931 39 Skellefteå
Telefon: 0910-148 61 (b)

Staffan Brännström, Egnahemsgatan 39, 931 70 Skellefteå
Telefon: 0910-77 72 93
Email: staffan.brnnstrm@gmail.com

Gunnar Eriksson, Kronoskogsvägen 17, 903 61 Umeå
Telefon: 090-328 10, 070-206 16 00
Email: gunnar.p.eriksson@telia.com

Karin Holmgren, Storgatan 109, 903 33 Umeå
Telefon: 090-71 30 38, 070-513 80 44
Email: karin.holmgren@folkrorelsearkivet.se

Eskil Tåg, Strågatan 10, 931 49 Skellefteå
Telefon: 0910-103 65, 070-510 95 13
Email: tag@allt2.se

VIS valberedning

Sammanställande

Lars-Olov Hansson, Stöcke, 905 81 Umeå
Telefon: 090-433 14, 070-319 48 77
E-mail: l-o.hansson@stocke.se

Ivar Söderlind, Gökropsvägen 5 B, 906 51 Umeå
telefon: 090-77 51 68
Email: ivar@ortrask.se

Lars Öster, Storgatan 39, 930 55 Jörn
Telefon: 0916-103 62 (b)

Revisorer

Ordinarie revisorer

Ivan Forsgren, Åldermansvägen 36, 904 21 Umeå
Telefon: 090-77 71 50 (b), 076- 803 21 24
Email: ivan@nord.filateli.se

Tore Brännlund, Bondegatan 21A, 904 21 Umeå
Telefon: 090-12 70 56, 070-346 12 01
Email: tore.b@live.se

Revisorsuppleant

Sven-Olof Lindqvist, Klörevägen 21, 903 52 Umeå
Telefon: 090-77 66 60, 070-303 98 66

Genomförda idrottscaféträffar hösten 2011 och våren 2012

"Tyngdlyftning i Västerbotten – historia och nutid" torsdagen den 22 september i IFK Umeås klubblokaler.

Den planerade caféträffen *"Idrotten i Malå förr och nu"* den 25 oktober i Malå blev inställd.

”Badmintonsportens historia i Västerbotten” tisdagen den 29 november i IFK Umeås klubblokaler.

”Sunnanå SK – klubben med en egen föreningsidé” i Skellefteå den 30 januari

”Boxning – en klassisk idrott i Västerbotten” i IFK Umeås klubblokaler, Hyggesvägen 19, Umeå den 14 mars (efter årsmötet)

”Tegsnässkidan – en hundraårig tradition” i Tegsnäset den 24 april

Planerade idrottscaféträffar

”En historisk odysse genom Olympiader och Olympiska Spel”. Daniel Lindgren, Umeå berättar ur sin nyutkomna OS-bok” i IFK Umeås klubblokaler Hyggesvägen 19 den 14 juni.

”Västerbottnisk friidrott förr och nu med fokus på Umeå och södra länsdelen” i Umeå i september

”Brottnings historia i Västerbotten” i Umeå i oktober

”Västerbottnisk friidrott förr och nu med fokus på Skellefteå och norra länsdelen” i Skellefteå i november

Kolla platser och tider för caféträffarna på VIS:s hemsida **www.visac.se** och se radannonser på länstidningarnas sportsidor dagarna innan träffarna.

Hemsidan

VIS:s hemsida (www.visac.se) uppdateras regelbundet. Nytt är att länkar till kortfilmer och filmsnuttar med idrottshistoriskt intresse successivt läggs in på hemsidan under rubriken ***Filmer**, t ex. *SM på skidor 1945*, *SM på skidor 1959*, *Vasaloppet 1937*, *Vasaloppet 1955*, *Så minns vännerna Assar Rönnlund*, *När IFK Norrköping var seriefigur* (Gunnar Nordahl medverkar), *Guldbröderna* (om bröderna Nordahl och deras föräldrar) osv.

Bandade intervjuer

Under sommaren och hösten 2010 gjorde Eskil Tåg och ”Bibo” Boström intervjuer med 13 äldre personer i Norsjö Kommun (genomsnittsålder 85 år) om idrottsutövandet i kommunen med fokus på ”byafotbollens” utveckling från slutet av 1920-talet fram till början av 1950-talet. Dessa personliga berättelser ger även en bild av hur tidsandan, religionen, ekonomiska förutsättningar och befolkningsutvecklingen påverkade idrotten i byarna. Intervjuerna är redigerade och samlade på en CD-skiva och finns även nedskrivna i ett häfte på 46 sidor. Texterna är bearbetade

från bygdemål av Britt-Maria Holmkvist och häftet redigerat av Gerd Boström. Både intervjumaterialet på CD-skivan och häftet är kompletterat med bilder av de intervjuade och av de fotbollslag som nämns i intervjuerna.

IFK Umeå har fyllt 110 år

IFK Umeå, länets äldsta kvarvarande idrottsförening, fyllde 110 år i november 2011. Föreningen bildades första gången 1897, lades ned efter ett halvår och nybildades den 6 november 1901 på Nykterhetskaféet i Umeå av ett tjugotal ungdomar, de flesta med inriktning på skidsport. De första åren hade man skidor, backlöpning, skridskolöpning, bandy, allmän idrott (dvs. friidrott), cykel och simning på programmet. IFK Umeå har från denna tid och under alla år varit länets ledande förening i många idrotter. Totalt sett är IFK Umeå en av Sveriges främsta skidklubbar genom tiderna med framgångsrika längdskidåkare. Föreningens representanter har tagit hem senior-SM i sju idrotter: skidor, friidrott, boxning, badminton, bowling, tyngdlyftning och fälttävlan. År 1996 arrangerade föreningen sitt sjunde SM på skidor sedan 1931.

Samarbete med Umeå, Skellefteå och Lycksele kommun

Under 2011 har samarbetet med Umeå, Skellefteå och Lycksele kommun fortsatt genom att alla tre kommunerna ger ett värdefullt ekonomiskt stöd till VIS.

Idrottshistorisk litteratur från Västerbottens Idrottsförbund och Folkrorelsearkivet

VIS har under våren fått motta en stor mängd idrottslitteratur från Västerbottens Idrottsförbund i Umeå (drygt 20 kartonger) och från Folkrorelsearkivet i Skellefteå (15 kartonger) i samband med att båda organisationerna gallrat i sina bibliotek.

Samarbete med SISU

Samarbetet med SISU Västerbotten har fortsatt under 2011 genom att våra caféträffar klassas som kulturarrangemang och SISU ger ett visst ekonomiskt stöd.

Medlemsantal

Den 31 december 2011 hade Sällskapet 194 registrerade medlemmar varav 162 hade betalt in medlemsavgiften för 2011.

Medlemsavgifter

Öförändrade medlemsavgifter gäller under 2012:

Enskilda personer = 100kr

Förbund och organisationer = 250kr

Idrottsföreningar = 150kr

Kommuner = 10 öre per kommuninvånare

BLI VIS-MEDLEM!

Sätt in medlemsavgiften på pg 38 98 30 - 1

In memoriam Bruno Lundström - idrottsledaren och idrottshistorikern

av Ivar Söderlind

När vi håller på med slutredigeringen av Visuellt's nya nummer får jag det tråkiga beskedet att min vän och medarbetare Bruno Lundström, Skellefteå avled den 12 april vid 86 års ålder.

Närmast sörjande är hustrun Siv, dottern Boel och sonen Staffan med familjer. Bruno var medlem i Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap sedan starten 1988 och har i alla år regelbundet medverkat vid våra idrottscaféträffar i norra länsdelen. I Visuellt var han en flitig medarbetare med sina intressanta och innehållsrika idrottshistoriska artiklar.

Skrev initierat om skidor och andra sporter

Bruno var mycket allmänbildad inte minst när det gäller idrott. För det mesta handlade hans artiklar om längdåkning på skidor och friidrott men han skrev initierat om många andra idrotter både i Visuellt och andra publikationer, bland annat i skrifterna "Friidrottens historia i Skellefteå" och "Skidsportens historia i Skellefteå".

I detta nummer av Visuellt medverkar han med en

artikel om de första större skidtävlingarna i Skellefteå 1894 och 1895. Så sent som i februari 2012, efter caféträffen i Skellefteå om Sunnanås SK, hade vi ett av våra regelbundna telefonsamtal. Vi pratade bl a om text och foton till hans kommande artikel i Visuellt och han beklagade att han på grund av sin sjukdom inte orkat vara med på caféträffen.

Bruno Lundström, Skellefteå, engagerad idrottsledare och idrottshistoriker, avled den 12 april. Foto Ivar Söderlind

Brunos artiklar i Visuellt

Andra artiklar som Bruno publicerat i vårt Sällskaps tidning mellan åren 1995 och

2011: ”Burträskserien på skidor - 40 år, Spårat i Skelleftefjället 1894-1932 , Spårat i Skelleftefjället 1933-1939, Spårat i Skelleftefjället 1940-45, SM på skidor i Skellefteå 1946, Skellefteå Runt 1924-1928 , Friidrotten i Burträsk, SM i längdåkning på skidor i Skellefteå 1959, Kalvträsk tidiga idrottshistoria – bildsvep, Vinterspelen i Burträsk 1925-1929, Idrottsmän som fått smeknamn efter orter, Jörns första fotbollslag 1917, Skellefteå IF:s tio första år, Lill-Järven” Larsson – stor grabb i svensk skidsport, Kalvträskskidan – världens äldsta skida” osv.

Född och uppväxt i Jörn

Bruno var född och bodde större delen av sin uppväxttid i Jörn. När han gick i Folk-skolans fjärde klass flyttade familjen till Skellefteå . Han tog studenten på latinlinjen 1944 och arbetade under en tid som lärarvikarie bland annat på så Norrbyskär. Bruno bestämde sig sedan för att utbilda sig till lärare och under studietiden var det sommarjobb på Norran som gällde. Tack vare det fick han chansen att åka till Olympiska Spelen i London 1948. Jag och Bruno pratade vid flera tillfällen om att han skulle berätta i Visuellt om idrottslivet på Norrbyskär under sin tid på sågverksön och även om hans intryck från OS i London. Han var ju på plats när Arne Åhman vann OS-guld i tresteg 1948. Tyvärr kom vi aldrig till skott. Vi har ändå några av Brunos idrottshistoriska artiklar på lager till kommande nummer av Visuellt.

Burträsk trogen under sitt yrkesliv

Efter sin examen 1948 fick Bruno lärartjänst i Storbrännan, Burträsk. Där mötte han sin blivande fru Siv. Han blev Burträsk trogen under hela sitt yrkesliv. Efter vidareutbildning blev Bruno ämneslärare i SO-ämnena i realskolan och sedan på högstadiet. Efter ytterligare utbildning blev han yrkesvalslärare och de sista åren studierektor och rektor. Bruno var en uppskattad lärare som engagerade sig i sina elevers utbildning och ägnade även mycket tid till att hjälpa dem som satsade på idrott. Sedan 1986 har Bruno och Siv bott i Skellefteå.

Idrottsledaren

Som idrottsledare var Bruno säkert mest känd för sitt stora engagemang under alla år som tävlingsledare och speaker i Kalvträskloppet. Efter flytten till Skellefteå minns vi honom som funktionär vid många idrottstävlingar och allra mest som kunnig speaker vid Broarna Runt och andra friidrottstävlingar. Han var även hedersmedlem i Skellefteå AIK Friidrott.

Vi saknar en god vän, engagerad idrottsledare och duktig skribent med unika kunskaper om länets idrottshistoria.

In memoriam

Harald Larsson – styrelseledamot i VIS 1999-2003

av Ivar Söderlind

Dagarna efter beskedet om Bruno Lundströms död får vi ytterligare ett tråkigt besked, att Harald Larsson, Skellefteå somnat in på Brogården i Skellefteå vid 84 års ålder den 13 april. Han sörjs närmast av hustrun Stina och tre barn med familjer. Harald var medlem i Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap sedan starten 1988 och initiativrik och aktiv styrelseledamot i Sällskapet under åren 1999-2003.

Växte upp i Skråmträsk

Harald växte upp i Skråmträsk som äldst av fem syskon. 1947 träffade han sin Stina som han gifte sig med 1952. I sitt yrkesliv ägnade han sig åt försäljningsjobb, styrelseuppdrag och sitt företag Lamaco som hjälpte små och medelstora företag med ekonomi och marknadsuppdrag. Styrelseuppdrag hade han ända upp till 75 års ålder.

Harald Larsson från tiden som friidrottsledare i Skellefteå AIK.

Friidrottsledare under 1950- och 1960-talet

Harald kom till Skellefteå från Skråmträsk 1949 tillsammans med kompisen Gösta Brännström från Boliden (under 1950-talet landslagsman, svensk mästare och svensk rekordhållare på 400 m). Harald tävlade i junioråldern för Skellefteå AIK men det var enligt honom själv ”på blygsam nivå på medeldistans, terräng, stadslöpning etc”. Som aktiv och sedan ledare fick han vara med om en otrolig utveckling av friidrotten i Skellefteå under det expansiva 1950-talet och inledningen på 1960-talet. 1952 blev han sektionsbas för AIK:s friidrott och stannade fram till 1965, då han slutade på grund av mycket jobb i sitt civila arbete. Men när det vankades stora tävlingar var han alltid med på ett hörn, bl a då friidrotts-SM arrangerades i Skellefteå 1977.

Under Haralds tid i friidrottssektionen kom det fram en massa duktiga friidrottare i klubben, förutom redan nämnde Gösta Brännström, även Gullbrand Sjöström, Leif Hellgren, Lennart Hedmark, Jalle Burman, Greger Lindström och Kenneth Lundmark för att bara nämna några.

Rik fritid

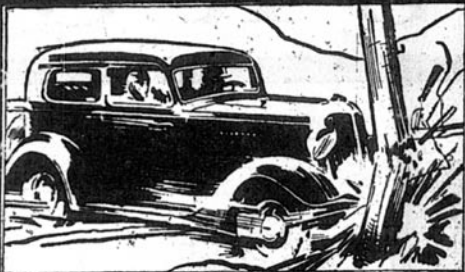
Harald var en flitig motionär där löpning, skidåkning och långpromenader länge stod på programmet.

I alla år var han genuint intresserad av ishockey och då i synnerhet av Skellefteå AIK. Ända från 1963 och fram till det senaste året, då hans sjukdom (Alzheimers) hindrade honom, hade han sittplats på isladan. Tillsammans med sin hustru tyckte han om att gå på teater och konserter liksom att spela gitarr och sjunga. En favoritsysselsättning var även att meta och röka abborre ute i Östra Falmark.

Saknaden efter Harald är stor och han kommer att lämna ett stort tomrum efter sig.

Annons ur Västerbottens-Kuriren den 25 maj 1935.

ETT DÄCK HAR EXPLODERAT!

Vill Ni riskera samma sak?

Guldlagret som kanske räddar ert liv

Ni kan undvika ringexplosioner och, de hemska olyckor, som brukar bli följden därav, genom att lägga på Goodrich Safety Silvertown. I dessa däck finns ett gult skyddslager, som förhindrar uppkomsten av de små blåsor i gummit, vilka utgöra den direkta orsaken till praktiskt taget alla ringexplosioner inifrån. Av tusentals Goodrich Safety Silvertown sålda i Sverige har icke ett enda exploderat på detta sätt.

Goodrich Safety Silvertown

MED GULDLAGRET SOM KANSKE RÄDDAR ERT LIV

Försäljare i Umeå:

FRITS LAGERQVIST GUMMIREPARATIONSVERKSTAD,

Nygatan 11, tel. 530.

Medlemsmatrikel 30 april 2012

194 registrerade medlemmar

Kommuner

Lycksele Kommun	Ulf Öhlund,	Storgatan 22	921 81	Lycksele
Skellefteå Kommun			931 85	Skellefteå
Umeå Kommun			901 84	Umeå

Organisationer

Bureå IF		Rotegatan 13	930 15	Bureå
Folkrorelsearkivet		Gammlia	903 42	Umeå
GF Ryck In	G Johnson	Pilgatan 2 B	903 31	Umeå
Guldklubben	c/o Brännlund	Bondegatan 21	904 21	Umeå
IFK Umeå		Umestan	903 47	Umeå
Norra Västerbotten Sporten	Roger Lindström	Box 58	931 21	Skellefteå
Röbäcks IF		Sönkmyrvägen 22	904 40	Röbäck
Sandviks IK		Lärkvägen 2 B	913 35	Holmsund
Skellefteå AIK Friidrott		Mossgatan 27	931 70	Skellefteå
Skellefteå AIK Hockey		Box 185	931 22	Skellefteå
Skellefteå Stadsbibliotek	Christina Björck	Box 703	931 27	Skellefteå
Tegs SK		Klubbstugan	904 33	Umeå
Umeå FC		Gammliaavägen 5	903 42	Umeå
Umeå IK		Rothoffsvägen 10	903 42	Umeå
Umeå Stadsbibliotek		Rådhusplanaden 8	901 78	Umeå
Universitetsbiblioteket			901 74	Umeå
Västerbottens Friidrottsförbund	Söderlind	Gökropsvägen 5 B	906 51	Umeå
Västerbottens Idrottsförbund		Box 3005	903 02	Umeå
Västerbottens		Mossgatan 27	931 40	Skellefteå
Västerbottens Kuriren	Benny Stiegler	Box 1247	901 70	Umeå
Umeå Kommun			901 84	Umeå

Privatpersoner

Albertsson Östen	Kronoskogsvägen 35	903 61	Umeå
Andersson Aina	Hemmansvägen 11 G	856 53	Sundsvall
Andersson Bernt	Kullbergsvägen 1	388 32	Ljungbyholm
Andersson Folke	Skräddarvägen 37	632 23	Eskilstuna
Andersson Georg	Brogatan 1	903 25	Umeå
Andersson Hanserik	Marmorvägen 46	907 42	Umeå
Andersson Heidi	Höjdvägen 24 G	932 31	Storuman
Andersson Johnny	Risliden 94	935 91	Norsjö
Andersson Sven Ola	Järvstigen 22	974 53	Luleå
Andersson Yngve	Läkarvägen 10	961 40	Boden
Arnefjäll Stig	Hoburgsgatan 12	167 37	Bromma

Astergren Gunnar	Ringvägen 51	916 95	Örträsk
Bengtson Urban	Axtorpsvägen 15	903 37	Umeå
Berggren Göran	Mariehemsvägen 5 J	906 54	Umeå
Berglund Stefan	Skiftesgatan 68	931 55	Skellefteå
Bergsten Karl	Hyttlidgatan 58 A	931 37	Skellefteå
Bivall Bengt	Övralidsgatan 23	422 47	Hisingss-Backa
Björklund Gustaf	Tömskatevägen 39	906 51	Umeå
Boström Allan	Genvägen 7	934 31	Kåge
Boström Birger	Blomstervägen 8	931 39	Skellefteå
Boström Roger	Yttersjö 447	905 86	Umeå
Brännlund Tore	Bondegatan 21	904 21	Umeå
Brännström PG	Läkarvägen 1 B	931 41	Skellefteå
Brännström Staffan	Egnahemsgatan 39	931 70	Skellefteå
Bäckman Berndt	Olof Palmes gata 25	903 23	Umeå
Bäckström Ingemar	Brotorpsvägen 31	163 44	Spånga
Bäckström Mats	Kulinarievägen 15	905 82	Umeå
Dahlberg Staffan	Mor Annas väg 7 D	662 32	Åmål
Dahlbäck Barbro	Furusundsgatan 8 5 tr	115 37	Stockholm
Edvall Arne	Vinbärsvägen 9	904 35	Umeå
Edvinsson Erling	Linodlarvägen 4	904 40	Umeå
Ek-Lindqvist Margit	Generalsgatan 23	903 36	Umeå
Ericsson Douglas	Mariehemsvägen 33 A	906 52	Umeå
Eriksson Björn	Nydalavägen 20 B	903 39	Umeå
Eriksson Ebbe	Förmansvägen 10 5 tr	151 47	Södertälje
Eriksson Gunnar	Kronoskogsvägen 17	903 61	Umeå
Ersson Sam	Bredviksvägen 18	910 60	Åsele
Ferry Björn	Höjdvägen 24 G	923 31	Storuman
Ferry Margareta	Strandvägen 37	923 31	Storuman
Forsberg Lennart	Krusbärsvägen 20 E	904 35	Umeå
Forsberg Åke	Marstad Utjord 6	596 91	Skenninge
Forsgren Henry	Hönsbärsvägen 4	904 35	Umeå
Forslund Einar	Genvägen 14	934 31	Kåge
Forsman Anders	Rörgatan 20 A	852 39	Sundsvall
Fränlund Peter	Knivingen 11	913 35	Holmsund
Fuhrman Bo	Bjässviken 74	934 31	Kåge
Furberg Åke	Skråmträsk 375	931 96	Skellefteå
Fällgren Lennart	Kvartsvägen 2	907 41	Umeå
Haglund Birgit Skräddaren	Målargränd 11	904 31	Umeå
Hanell Sven	Jutargränd 6	913 34	Holmsund
Hansson Lars-Olov	Stöcke 310	905 81	Umeå
Hedlund Carl-Gunnar	Storgatan 31 A	931 32	Skellefteå
Hellgren Sara	Basvägen 15	931 46	Skellefteå
Hemmyr Kjell	Tjärhovsgatan 7	904 20	Umeå
Hjelm Jonny	Björnvägen 298 D	906 43	Umeå
Holmgren Karin	Rothoffsvägen 3	903 42	Umeå
Holmlund Lennart	Brogatan 3 A	903 25	Umeå
Holmstedt Jan Erik	Storåkersgatan 73	931 45	Skellefteå
Hägglund Rolf	Aprikosgatan 19 A	165 60	Hässelby
Hällgren Ingemar	Bäckgårdsvägen 6	143 42	Värby
Hällgren Martin	Tallhedsvägen 2	903 62	Umeå
Johansson Bertil	Orkestergränd 21	913 54	Holmsund
Johansson Eric	Ostvägen 141	906 26	Umeå
Johansson Ernst	Väststigen 1	931 56	Skellefteå

Johansson Rolf	Fabriksgatan 5 E	903 31	Umeå
Johansson Rolf	Norrgårdsvägen 3	311 71	Falkenberg
Johansson Sture	N Ersmarksgatan 64	903 44	Umeå
Jonsson Anton	Kommendörsgatan 14	911 32	Umeå
Jonsson Bo	Norrström 1	936 92	Boliden
Jonsson Börje	Järnvägsgränd 9 B	903 22	Umeå
Jonsson Erland	Parkgatan 8	903 37	Umeå
Jonsson Lennart	Bruksgränd 25 D	910 20	Hörnefors
Jonsson Paul	Målargränd 3 L	904 31	Umeå
Järholm Gunnar	Ringvägen 2	913 32	Holmsund
Jönsson John-Gunnar	Storgatan 36	921 31	Lycksele
Kamf Gunnar	Hyggesvägen 19 A 2 tr	903 46	Umeå
Karlsson Bo	Vallengatan 13	452 32	Strömstad
Karlsson Eva	Skolgatan 113 H	903 32	Umeå
Karlsson Harry	Glassgränd 271	906 24	Umeå
Karlsson Lars-Gunnar	Bruksgränd 37	910 20	Hörnefors
Karlsson Mats	Bigarråvägen 17	904 36	Umeå
Kihl Niklas	Hämlingevägen 55	138 37	Ålta
Knutsson Kurt	Marmorvägen 18	907 42	Umeå
Larsson Karl	Äppelvägen 34	904 36	Umeå
Lilja Lars	Hantverkargatan 15	911 33	Vännäs
Lindberg Roland	Allmogevägen 8	905 96	Umeå
Lindgren Birger	Idrottsvägen 17	936 31	Boliden
Lindgren Daniel	Vägle 219	921 93	Lycksele
Lindgren Lars	Bränvägen 26	903 46	Umeå
Lindmark Henry	Vårdhemsvägen 5	903 62	Umeå
Lindqvist Anna-Greta	Klövervägen 21	903 52	Umeå
Lindqvist Sven-Olof	Klövervägen 21	903 52	Umeå
Lindroth Jan	Framnäsbacken 26	171 66	Solna
Lindström Britta	Myrvägen 9	903 40	Umeå
Lindström Stig	Kläppvägen 2	932 33	Skelleftehamn
Lindwall Christer	Trattgränd 36	906 25	Umeå
Ljungholm Tage	Nyckelgatan 104	931 63	Skellefteå
Lodin Olof	Mariehemsvägen 27 A	906 52	Umeå
Lundberg Bengt	Ö Rådhusgatan 8 A	903 26	Umeå
Lundberg Henrik	Segelbåtsvägen 5	907 88	Täfteå
Lundberg Ingrid	Nydalavägen 20 A	903 39	Umeå
Lundberg Magnus	Lillkilsgatan 3	802 57	Gävle
Lundberg Martin	Terrängvägen 4 B	903 38	Umeå
Lundberg Stig	Pyrolvägen 9	181 60	Lidingö
Lundgren Leif Skellefteå SK	Mossgränd 31	931 70	Skellefteå
Lundin Tage	Ugglevägen 26	923 32	Storuman
Lundqvist Gösta	Lingonstigen 25	931 70	Skellefteå
Lundqvist Hans-Olof	Skogsbrynet 4	903 43	Umeå
Lundström Martin	Hyggesvägen 19 A	903 46	Umeå
Löfgren Karl-Gustav	Kulgränd 2 E	913 34	Holmsund
Löfstedt Peter	Grindvägen 12	931 45	Skellefteå
Magnusson Albert	Bodan 61	930 10	Lövånger
Marklund Alfred	Dirigentvägen 32	931 46	Skellefteå
Marklund Kjell-Göran	Klostergatan 46	931 62	Skellefteå
Marklund Lennart	Portstigen 36	931 51	Skellefteå
Marklund Torgny	Gräsuddsvägen 33	826 60	Söderhamn
Markström Karl-Johan	Bryngelsvägen 14	903 60	Umeå

Martinell Vidar	Bergsgatan 28 A	153 35	Järna
Mattsson Rune	Pär Jans väg 9	903 55	Umeå
Moraues-Kjellin Gunilla	Rådhusplanaden	903 28	Umeå
Möllersvärd Peter	Sjövägen 2	891 41	Örnsköldsvik
Nilsson Lennart	N Stationsgatan 2	931 41	Skellefteå
Norgren Ola	Bäckgatan 9 A	930 47	Byske
Norlin Yngve	Brogatan 25	903 25	Umeå
Nyström Karl-Erik	Repslagargatan 2 B	953 37	Haparanda
Näslund Stig	Strandvägen 4 B	912 34	Vilhelmina
Olofsson Eva	Skidspåret 8 A	903 39	Umeå
Olofsson Lars	Strandgatan 22	931 31	Skellefteå
Olofsson Lennart	Löfstigen 28	903 43	Umeå
Olsson Allan	Hyttgatan 11 A	811 30	Sandviken
Olsson Torbjörn	Hovrättsgatan 10	903 25	Umeå
Renström Olov	Norra Ågatan 3 B	932 51	Bureå
Roslund Gösta	Ljunggatan 11	936 61	Boliden
Runesson Per	Kiselstråket 39	907 42	Umeå
Rönblom Anders	Strandgatan 22 Igh	931 31	Skellefteå
Rönnlund Anders	Ö Kyrkogatan 100 C	903 43	Umeå
Rönnmark Sven	Timmermansgatan 11	904 20	Umeå
Rönnmark Walter	Korstabergsvägen 18	856 34	Sundsvall
Sandell Håkan	Fyrverkarbacken 27	112 60	Stockholm
Sandström Rune	Bokvägen 6	904 32	Umeå
Sjöstedt Guscha	Pennstigen 11	931 41	Skellefteå
Stening Leif	Gökropsvägen 7 J	906 51	Umeå
Stenmark Ingemar	Båtfors	936 92	Boliden
Swanström Ola	Krusbärsvägen 52 D	904 35	Umeå
Svensson Gerda	Monteringsvägen 6	903 60	Umeå
Svensson Jarl	Mobackavägen 38	931 45	Skellefteå
Söderlind Erik	Kläppuddsvägen 27	905 82	Umeå
Söderlind Ivar	Gökropsvägen 5 B	906 51	Umeå
Söderlind Mikael	Kyrkogatan 2	171 32	Sundbyberg
Söderlund Egil	Hemvägen 27	930 15	Bureå
Taflin Roger	Gökropsvägen 8 G	906 51	Umeå
Tedestedt Robert	Svedjan 275	937 31	Burträsk
Thelberg Kjell	Hovrättsgatan 15	903 25	Umeå
Thunman Leif	Hemmansvägen 4	971 53	Härnösand
Timner Gunnar	Morkullevägen 6 H	906 51	Umeå
Tjarnlund Christer	Kapellgatan 9	936 32	Boliden
Tåg Eskil	Strågatan 10	931 49	Skellefteå
Tärnklev Conny	Löfstigen 29 C	903 43	Umeå
Wahlberg Christer	Södra Slevgränd 49	906 27	Umeå
Wallgren Kjell	Lasarettsvägen 42 B	931 41	Skellefteå
Wermelin Tomas	Löfstigen 5 E	903 43	Umeå
Westman Bo-Staffan	Torvsjö	910 60	Åsele
Westman Einar	Stenbocksvägen 28	906 37	Umeå
Widmark Walter	Chapmansgatan 3	112 36	Stockholm
Viklund Erik	Viborgsvägen 1	873 50	Väja
Viklund Stig Henrik	S Lasarettsvägen 3 3	931 32	Skellefteå
Viklund Sven Olov	Älvsbackagatan 10 B	931 35	Skellefteå
Yttergren Torbjörn	Mättgränd 158	906 24	Umeå
Åhman Arne	Olof Palmes Gata 3	903 23	Umeå
Åsander Karl Ivar	Backvägen 6	913 34	Holmsund
Öster Lars	Storgatan 39	930 55	Jörn

Guldklubbens årsmöte i Guldrummet Gammliahallen den 16 april 2012

Julius Tärnklev Umeå IK Brottningsförening och Guldklubbens ordförande Bengt Lundberg. Julius har just tilldelats Guldklubbens Ungdomsledarstipendium för 2012.

Medlemmar i Guldklubben runt kaffebordet i Guldrummet, Gammliahallen.

Foton: Tore Brännlund

Medlemmar i Guldklubben 2012 är 31 Västerbottningar som fått RF:s förtjänsttecken, idrottens högsta ledarutmärkelse i Sverige. Förtjänsttecknet kan bl a tilldelas ledare som utfört ett framgångsrikt ledarskap som föreningsledare i minst 30 år och/eller i DF, SDF eller liknande i minst 25 år. Vid årsmötet närvarade 16 medlemmar.

Björn Ferry olympisk mästare i skidskytte ger järnet!

Björn Ferry från Storuman är Västerbottens bästa skidskytt genom tiderna med OS-guldet 2010 och VM-silvret 2012 som toppar. Vid Idrottsgalan 2011 vann han priset för 2010 års svenska idrottsprestation. Inför de många prominenta idrottsgästerna vid galan på Globen hämtade hustrun Heidi priset. Björn laddade upp för veckans världscuptävlingar i Italien. I sitt känslosamma tacktal hyllade Heidi självklart Björn men även hans bror Anders som kämpar med sin cancersjukdom. Hela Globen jublade när hon avslutningsvis hälsade till Björn att han kunde förbereda sig på att bli pappa i juli.

Foto: Martin Cederblad (bilden från "Ferry Food").